

Venner for livet!
Generasjonsoverskridende læring
Lesevennprosjektet – delrapport 2
2006-2007

Kirsten Limstrand
Svanhild Bergly

HBO-rapport 1/2007

REFERANSESIDE, HBO-RAPPORT

Tittel: Venner for livet! Generasjonsoverskridende læring	Offentlig tilgjengelig: Ja	HBO-rapport nr. 1/2007
	ISBN 978-82-7314-548- 2	ISSN 0806-9263
	Antall sider og bilag: 65	Dato: 06-08-2007

Forfatter(e) / prosjektmedarbeider(e) Kirsten Limstrand	Prosjektansvarlig (sign). <i>Kirsten Limstrand</i>
Svanhild Bergly	Leder forskningsutvalget (sign). <i>Tal A. Pedersen</i>
Prosjekt Lesevennprosjektet, delrapport 2	Oppdragsgiver(e) Høgskolen i Bodø/Profesjonshøgskolen/ Institutt for lærerutdanning og kulturfag Oppdragsgivers referanse
Sammendrag Prosjektet handler om hvordan aktive eldre kan gå inn som en frivillig ressurs i grunnskolen for å hjelpe barn til å bli bedre lesere. Den omhandler også andre måter skolen kan ha hjelp av eldre på.	Emneord: Lesevenn, sangvenn, regnevenn, aktive eldre, pensjonister, barn, leselyst, generasjoner, besteforeldre
This project is about active elderly as a volunteer resource in primary schools. The task is to help children being better readers. Here we also have a discussion how elderly can help pupils and schools in different ways.	Keywords: Reader-friends, singing-friends, mathematic-friends, pensionists, generations, grandparents, reading-enthusiasm

Andre rapporter innenfor samme forskningsprosjekt/-program ved Høgskolen i Bodø: Et leselystige møte. HBO-rapport nr 11/2006	iii
--	-----

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN	1
1.1 Bakgrunn.....	1
1.2 Begrepsavklaringer	1
1.3 Organisering	2
1.3.1 Avgrensning, utvalg og tidsperspektiv	3
1.3.2 Arbeids- og ansvarsgruppa.....	3
1.4 Opplæring og Kvalitetssikring	3
1.5 Økonomi	3
1.6 Etikk.....	4
2. GJENNOMFØRING.....	5
2.1 Faglig og pedagogisk kvalifisering	5
2.2 Kurs og møter	6
2.3 Lesevennvirksomheten	8
3. OPLEVELSER OG ERFARINGER	11
3.1 Oppsummeringskonferansen	11
3.2 Prosjekt skolebesteforeldre.....	11
3.3 Generasjonsoverskridende læring.....	12
3.4 Hva mener elevene.....	12
3.5 Hva mener lesevennene?	14

3.6	Hva mener lærere og skoleledere	18
3.7	Pressens betydning.....	19
4.	PLANER FRAMOVER.....	20
4.1	Hva med SFO (SKOLE-FRITIDS- ORDNINGEN)?	20
4.2	Sangvenn, Regnevenn og andre venner	21
5.	FREMTIDIG ORGANISERING	24
5.1	UTFORDRINGER, SUKSESSKRITERIER OG SÅRBARHET.....	24
5.2	VURDERINGER	26
5.2.1	Skal det fortsette som før?	26
5.3	Ansvarsfordeling - ANBEFALINGER.....	27
5.3.1	Bodø kommune	27
5.3.2	Den enkelte skole	28
5.3.3	Pensjonistuniversitetet	29
5.3.4	Høgskolen i Bodø	29
5.3.5	Hvor mange skoler	30
5.3.6	Saksgang	30
5.3.7	Markedsføring.....	30
6.	SKREVET OG SAGT + VEDLEGG.....	31
6.1	Artikler, TV-sendinger og radioprogram.....	31
6.2	Beslektede prosjekter og nettverk:.....	31
6.3	Brosjyre og takkekort.....	32
6.4	Vedlegg	33
6.4	Vedlegg	34

FORORD

Prosjekt Lesevenn -aktive eldre som ressurs i skolen

Dette prosjektet startet ved utvalgte grunnskoler Bodø Kommune i skoleåret 2005-2006, fortrinnsvis på 2. og 3. årstrinn. I skoleåret 2006-2007 ble prosjektet utvidet med flere skoler. Det er erfaringene fra det siste året vi hovedsakelig vil belyse i denne rapporten, hvordan det kan følges opp og hvordan vi kan få prosjektet over i en strukturert og varig form. For det er et populært prosjekt som har en tendens til å "tulle på seg". Som en av konferansedeltakerne sa på vår-konferansen: "Dette prosjektet er dømt til å lykkes". Vi håper sjølsagt hun har rett.

Idéen til prosjektet ble delvis til gjennom skolebesøk i England i 2004/2005, hvor vi oppdaget at det sydet og kokte av lesestemmer i klasserom og tilstøtende rom. Det var barn som leste, hovedsakelig for frivillige eldre i nabolaget. Dette ble innledningen til prosjektet som etter hvert ble gjennomført i samarbeid mellom Bodø Kommune, Høgskolen i Bodø og Pensjonistuniversitetet. Det har vært spennende og lærerikt.

Begrepet LESEVENN er oppfunnet av oss sjøl. Det kom som et resultat av diskusjoner underveis og behovet for å finne et ord som gir en riktig beskrivelse av hva som foregår. Begrepet lesevenn forteller at det er barna som leser og lesevennen som lytter.

Dette er delrapport 2 i prosjektet. Den første rapporten kom ut våren 2006 under tittel "Et leselystige møte".

God lesing!

Bodø den 15/8- 2007

Svanhild Bergly

Kirsten Limstrand

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

1.1 BAKGRUNN

Her henvises til HBO-rapport nr 11/2006: *Et leselystige møte*, som tar for seg en omfattende redegjørelse og argumentasjon for prosjektet. Dette sett i lys av Kunnskapsløftet LK- 06 og resultater fra internasjonale undersøkelser omkring barns- og unges læring og læringsutbytte.

Prosjektet idé og mulighetsorientering handler om:

1. Hvordan kan vi gjøre bruk av gruppen aktive eldre med tanke på å styrke grunnopplæringen?

2. Hvordan kan vi ivareta og videreføre viktige deler av vår kulturarv gjennom generasjonsoverskridende læring?

I 2005-2006 fokuserte vi først og fremst på å benytte eldre som et ledd i å øke leseferdigheter og leseinteresse hos barn i 7-9 –årsalderen. Dette vil vi fortsatt holde fast på, idet vi mener at grunnleggende leseferdigheter må ligge i bunn for det meste av læringsvirksomhet i den kultur barn vokser opp i dag. Men vi vet og ser at eldre har mye mer å tilby som kan komme våre barn til gode. Dette vil vi komme tilbake til i rapporten.

1.2 BEGREPSAVKLARINGER

Begrepet *lesevern* kan defineres som en assisterende person (leseassistent) som støtter opp om og motiverer barn i deres grunnleggende ferdigheter i lesing. Dette innebærer at det er en person som liker å lese, og som, til en viss grad, har innsikt i hvordan man kan utvikle leselyst, leseferdighet og leseforståelse hos barn.

Når vi videre i rapporten bruker begrepene *sangvenn, regnevenn, strikkevenn, spikkevenn osv.*, er filosofien det samme. Det er barna som skal utføre ferdigheten, mens de eldre skal være aktivt lyttende og til en viss grad veiledende. Der de eldre besitter en kunnskap som verken lærere eller foreldre besitter, må vi kunne benytte denne ressursen i veiledning og læring. På samme måte vil det kunne skje at barn forvalter kunnskaper og ferdigheter som de eldre kan nyttiggjøre seg av. Dette gjelder i særdeleshet medie- og datateknologi. Det siste blir i liten grad drøftet i denne rapporten.

1.3 ORGANISERING

Samarbeidspartnere i lesevennprosjektet i 2006-2007 har vært:

- Høgskolen i Bodø- Institutt for lærerutdanning og kulturfag
- Pensjonistuniversitet i Bodø
- Bodø Kommune, Oppvekst- og Kultur (OK-avdelingen)

Samarbeidende grunnskoler har vært :

- Mørkvedmarka skole
- Rønvik skole
- Støver skole
- Saltvern skole
- Løding skole
- Hunstad barneskole

Arbeids- og ansvarsfordeling har vært slik:

- Bodø Kommune/OK-avdelingen har bidratt med økonomisk støtte til møtevirksomhet og til å dekke faktiske utgifter for lesevennene. Ideelt sett var de ment å stå som koordinator og ansvarlig for prosjektet i innværende år, uten at det har vært drøftet og vedtaksført formelt i politiske organer. Dermed har Høgskolen delvis hatt koordineringsansvaret også i år.

- Høgskolen i Bodø-ILUK har forlenget deler av prosjektansvar gjennom oppstartmøter, faglig ansvar og evaluering av prosjektet. Det siste skjedde gjennom en konferanse vår 2007.
- Skolene sjøl (gjennom rektor eller annen stedfortredende) har tatt ansvar for den praktiske gjennomføring på egen skole, herunder også økonomi.
- Pensjonistuniversitetet har bidratt aktivt med å finne fram til eldre personer som har hatt interesse av å være med på opplegget. De har også stilt med gratis kurs- og møtelokaler på Tusenhjemmet Aktivitetssenter.

1.3.1 Avgrensning, utvalg og tidsperspektiv

Prosjektet har vært avgrenset til 2, 3 og 4 trinn på barnetrinnet i faget norsk.

1.3.2 Arbeids- og ansvarsgruppa

har bestått av følgende i 2006-2007:

Bodø Kommune, OK-avdelingen: Berit Munkvik/Inge Holm
 Høgskolen i Bodø /ILUK: Kirsten Limstrand, Svanhild Bergly
 Pensjonistuniversitetet: Sara Johannesen

1.4 OPPLÆRING OG KVALITETSSIKRING

Høgskolen i Bodø har påtatt seg ansvar for kvalitetssikring og evaluering av prosjektet, både underveis og gjennom sluttrapport våren 2006 og 2007. Evalueringen har foregått gjennom møter, hvor vi har diskutert erfaringer og har justert kursen. Alle involverte, både lesevennene, elever, lærere og rektor har vært oppfordret til å skrive erfaringsnotater (se kap 3).

1.5 ØKONOMI

Ideelt sett har det ikke vært tenkt at lesevennene skal ha lønn, men at dette er en frivillighetsoppgave. Men lesevennene skal heller ikke ha utgifter på fri-

villigheten, så helt kostnadsfritt kan det ikke bli. Bodø Kommune har satt av et beløp på ca. kr. 5 000,- pr. skole som skal dekke skyss, møter- og delkostnader for kurs og opplæring. Disse er blitt brukt i sin helhet i løpet av året, hovedsakelig til skyss, men også for å kunne tilby kaffe, vafler og rundstykker hver gang vi har vært samlet på Tusenhjemmet.

De aktuelle lærere som har administrert lesevennene i klassene har ikke fått ekstra lønn. Her har vi regnet med at merarbeidet med å organisere lesevennene går ”opp i opp” med lesehjelpen og styrking av voksentettheten i klassen.

Når det gjelder kurs/etterutdanning for lesevennene har Høgskolen foreløpig tatt ansvar for dette vederlagsfritt, delvis som en del av FOU-virksomheten. Dette har fungert bra, så lenge det hele er basert på prosjektbasis.

1.6 ETIKK

Det har vært viktig at prosjektets mål og metode ikke skulle bryte med allment aksepterte verdisyn, og at miljøhensyn ble vektlagt slik at en holdt seg trygt innenfor grunnskolelov og forskrifter. Vi har også vært bevisst på at *prosjekt lesevenn* ikke måtte bli et forstyrrende element i lærernes planlegging og elevenes læring, men et positivt bidrag til motivasjon og lærelyst. Det ble derfor nødvendig å etablere grunnleggende tillit mellom lærere, elever og lesevenner i startfasen. Rollen som lesevenn innebærer at man kommer nært innpå barn, noe som fordrer kunnskap og erfaringer om både nærhet, distanse og gjensidig respekt. Vi har i dette tilfelle hatt tillit til at de aktive eldre som melder seg som lesevenn har erfaringer med barn generelt. Det er blitt gitt informasjon om prosjektet på en forsvarlig måte til elever og foreldre, og alle persondata fra lærere og elever som har deltatt i prosjektet er anonymisert i rapporteringen, bortsett fra det som har vært gjengitt i offentlig presseomtale.

2. GJENNOMFØRING

2.1 FAGLIG OG PEDAGOGISK KVALIFISERING

Her henvises til rapport 11/2006 og til introduksjonsbrosjyren som ble laget ved oppstart . Fra brosjyren saksres følgende:

Alle som har lyst til å være sammen med barn, er glad i å lese, og har lyst til å bruke litt av sin ledige tid til å kombinere disse to interessene, kan bli lesevenn.

Lesevennene skal ikke lære barna å lese, men barna trenger å øve seg på å lese for å bli glad i lesing, og her kommer lesevennene inn i bildet. De skal være gode lyttere, positive, oppmuntrende, og de kan hjelpe litt forsiktig hvis barna står fast. Det kan også være lurt å prate med barna om det de har lest, det styrker forståelsen.

I utgangspunktet har vi ikke stilt krav til lesevennene om at de skulle ha noen spesiell fagkunnskap i forhold til barn og lesing. Men vi får stadig spørsmål og ønsker fra lesevennene om å bli oppdatert på en del områder, det gjelder eksempelvis litteraturspørsmål og pedagogiske utfordringer. Vi tar utfordringen ” på strak arm” og legger opp til aktuelle kurs og diskusjoner underveis.

Eksempler på spørsmål som har vært reist av lesevennene i år er:

- Hva skal vi gjøre for å få flere gutter til å bli glad i å lese?
- Hvilke forventninger kan vi ha til leseferdigheter hos 7-8-åringer?
- Hvordan skal vi forholde oss til barn som strever med å lese, og hvor mye skal vi gripe inn når elevene leser feil?
- Kan vi få lære mer om dysleksi?

- Hvordan kan vi nyttiggjøre oss barns egne fortellinger i lese- og skriveferdighetene?
- Fra stillelesing til høytlesing. Ideell lesehastighet?
- Hva kan vi gjøre for å utjevne det enorme spriket i leseferdigheter?
- Hvorfor velger barn bøker som de ikke har forutsetninger for å forstå?
- I hvor stor grad skal lesevennene forklare og evt. korrigere vanskelige begreper som dukker opp?
- Hvilken testing foregår på barn leseferdigheter?

2.2 KURS OG MØTER

Samlinger og kurs

Det har vært holdt fire felles-samlinger for lesevenner og lærere i løpet av skoleåret 2006-07. Alle samlingene har hatt et faglig-pedagogisk innhold. Vi avholdt ingen fellessamling ved skolestart, da vi var enige om at skolene sjøl kunne ta ansvar for dette og at det var lurt at man hadde kommet seg skikkelig i gang før vi møttes alle sammen

15 nov. 2006: *Samling for nye og gamle lesevenner. Hvilke utfordringer møter vi?* Vedlegg 1, referat.

17 januar 2007: *Fokus på lese- og skrivevansker, dysleksi.* Vedlegg 2: referat

14 mars 2007: *Fokus på barnelitteratur og skrivekunst.* Vedlegg 3 referat

7 juni 2007 : *Dagskonferanse.* Vedlegg 4.

Fellesmøtene har vært avholdt på Tusenhjemmet Aktivitetssenter hvor det har vært servert kaffe og vafler underveis. Det har vært sendt ut referat til både lesevenner, lærere og til Bodø Kommune etter hvert møte. Alle deltakere i prosjektet har også fått oversendt fullstendig navn- og adresseliste på alle som er deltakere.

Dagskonferansen i juni ble gjennomført ved Høgskolen i Bodø. Her ble det også arrangert omvisning i nye lokaler, orientert om mulige studier for pensjonister, og Høgskolen spanderte lunsj, kaffe og frukt på deltakerne underveis.

Deltakelse i beslektet virksomhet

Kirsten Limstrand har holdt et introduksjonskurs for Forsvarets pensjonistforening i januar 2007, dette med tanke på å rekruttere flere menn til lesevenn-prosjektet og med ønske om å kunne rekruttere nye venner til skolen generelt. Så langt kan vi ikke si at forsøket lyktes, men det er mulig ting tanken trenger å modnes.

Kirsten har også vært på Skaug skole i mai 2007 og møtt nye lesevenner og lærere der. De vil starte opp høsten 2007.

I forbindelse med en mulig oppstart av ”Prosjekt Sangvenn” har Kirsten besøkt gruppen Sanglerka og Innstranden Sangforening, med tanke på samarbeid.

Sara Johannesen og Bård Moen har introdusert lesevenn- prosjektet gjennom flere konferanser de har deltatt på i løpet av året.

Kirsten Limstrand skal presentere prosjektet på en europeisk lærerutdanningskongress i Birmingham ((ATEE), august 2007.

Brosjyre

Det ble utformet og trykket opp ei fargerik og informativ brosjyre (i 200 eksemplarer) i begynnelsen av august 2006 (se vedlegg- revidert brosjyre for 2006- 2007). Denne var en revisjon av brosjyren for 2005-2006 og ble spredt ut gjennom Pensjonistuniversitetet og pensjonistforeninger.

2.3 LESEVENNVIRKSOMHETEN

Lesevennene våre, hvem er de?

I løpet av skoleåret 2006-2007 har vi hatt 37 lesevenner i virksomhet, fordelt slik:

Rønvik skole:	9
Mørkvedmarka skole:	6
Støver skole:	2
Hunstad barneskole:	3
Saltvern skole:	8
Løding skole:	9

Takk til lesevennene mine, Mimmi og Mummi!, sier Ingrid Sofie i 3a

Ingen av lesevennene har, så vidt vi er kjent med, sluttet i løpet av året. . Vi har hatt litt rekrutteringsproblemer i forhold til Mørkvedmarka skole og til dels Hunstad. Her kan vi ønske oss flere slik at lesing kan foregå over flere trinn. Det kan synes som det er lettere å rekruttere pensjonister som lesevenner i distriktet (eks. Løding) eller i "eldre" boligstrøk (eks. Rønvik). I Hunstad – Mørkvedområdet består innbyggerne av en forholdsvis ung befolkning.

Omfang av virksomheten

Det vært lest to ganger pr uke i vel en klokke (60-75 minutter) over 6 uker/ 12 ganger pr semester. Noen har lest oftere. Leseukene har vært plassert i "bolker", innenfor det man har betraktet som gode leseperioder.

Løding skole har valgt en litt annen modell, som synes bedre tilpasset for dem.

Hensikten med ”bolkingen” har vært dobbel. Det har vært ønske om en viss kontinuitet både for unger og eldre, samtidig som man ikke skulle overbelaste pensjonistene. Mange av de eldre er glade i å reise og må ikke få dårlig samvittighet, eller la være å reise p.a. at de har meldt seg som lesevenn.

Dersom vi ser på kostnadseffektiviteten av lesevennprosjektet og ser på lesevennene som ”lærerassistenter” har det vært utført et frivillig- /gratisarbeid på $37 \times 24 = 918$ klokke timer for Bodø kommune.

Lesevennene våre er ei mangfoldig gruppe. Av de 37 lesevennene er det seks (6) menn og trettien (31) kvinner. De fleste er i alderen 67-77 år, men vi har også noen som er yngre. De har yrkesmessig bakgrunn fra forsvar, kontor-, salg- og service, reiseliv, telegraf, læreryrket, gårdbruker, sjåførhusmoryrket m.v. Vi hadde kanskje trodd at det bare ble pensjonerte lærere som meldte seg, men der tok vi feil. Skjønt det har vært morsomt å erfare at også pensjonerte lærere deltar, og synes det uttrykker at det er veldig fint å komme tilbake til skolen.

Elevene og møtene

Det har vært lest med ca 450 elever dette året. Elevene har fortrinnsvis tilhørt 2 og 3 klassetrinn, men noen også på 4 trinn. Dersom vi tenker oss hvilken betydning et møte mellom gammel og ung kan ha, kan vi bare forestille oss at $450 \text{ møter} \times 37 = 7650 \text{ møter}$ kan ha store ringvirkninger, både for leselyst og leseferdighet, men også for de holdninger og det verdigrunlaget som ”setter” seg. Kanskje blir de venner for livet. For det er slik at lesevennene ofte kan berette om at elevene roper hei på lang avstand når de treffer dem på byen. Eller introduserer dem for mamma og pappa på butikken.

Økonomi -finansiering

Vi kan presentere en grovoversikt over de utgifter som har gått med i 2006-2007:

Trykking, distribuering av rapport nr.11/2006	15000,-
Møter, servering:	3000,-
Dagskonferanse, annonsering og servering	6000,-
Kjøregodtgjørelse: 6 skoler	18000,-
Trykking oppdatert brosjyre (300stk) + takkekort 2006	4000,-
<hr/>	
Til sammen:	46000,-
	=====

Utgiftene fordeler seg slik:

Bodø Kommune: Kr 23000,-
Høgskolen i Bodø: Kr 23000,-

I tillegg har Tusenhjemmet og Høgskolen stilt med gratis lokaler og utstyr.

Høgskolen i Bodø /Profesjonshøgskolen har innvilget Kirsten Limstrand rundt 5 % av stillingen i inneværende år for å jobbe med prosjektet (FOU-tid). Dette innebærer at Høgskolen også har bevilget en del usynlige utgifter, eks. kontorplass, PC, telefonutgifter, porto m.m. Det må sies at det er ikke lite telefonen har vært brukt i forbindelse med prosjektet, både i antall samtaler og tiden som er brukt. Det innebærer også at det forventes at prosjektet blir presentert på norske og internasjonale konferanser.

Svanhild Bergly, som har vært prosjektmedarbeider, har heller ikke i inneværende år vært innvilget FOU-tid til prosjektet, men har deltatt aktivt i det som et frivillighetsarbeid av stor interesse.

3. OPPLEVELSER OG ERFARINGER

3.1 OPPSUMMERINGSKONFERANSEN

Det ble avholdt en dagskonferanse i juni 2007, hvor 1. del av konferanse ble viet erfaringer fra lesevennprosjektet. (Se vedlegg 4) og siste del av konferansen ble viet "veien videre".

3.2 PROSJEKT SKOLEBESTEFØRELDRE

I forbindelse med oppsummeringskonferansen hadde vi invitert Per Olav Strande, som i regi av Utdanningsdirektoratet hadde ledet et prosjekt kalt *Skolebesteforeldre*. Målet var å etablere gode modeller i skolen for utvikling av samvær og samhandling mellom generasjoner. (Vedlegg 6)

En entusiastisk rektor- Per Olav Strande- skaper liv i konferansen

Ti pilotskoler deltok i dette prosjektet, som ble avsluttet i 2006. Ni av disse skoler hadde videreført erfaringene og fått satt i system samhandling mellom generasjoner i regi av skolen. En nettside, skolebesteforeldrenettet, er utviklet som informasjonkilde for de som ønsker å sette i gang noe liknende. (www.skolenettet.no/skolebesteforeldre)

Strandes innspill var til stor inspirasjon for konferansedeltakerne, og vi så klart forbindelseslinjen dette prosjektet og lesevenn- prosjektet . Vi gjengir i korthet noe av det han fokuserte på:

3.3 GENERASJONSOVERSKRIDENDE LÆRING

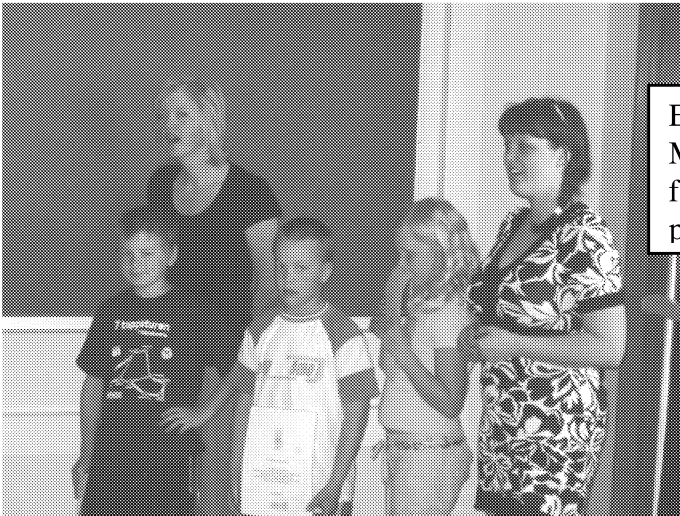
Begrepet *generasjonsoverskridende læring* ble til underveis i prosjektet når man begynte å ane hvilke ressurser og kvaliteter de unge og de ”gamle” hadde å tilføre hverandre gjennom samhandling på tvers av generasjoner. I eksemplene viste han til hvordan de organiserte seg rundt ulike aktiviteter som tekstilforming, sløyd, sang, spill, matlaging/kafé, lesing m.v. De eldre hadde faste besøksdager, hvorav disse ble avsluttet med felles trim. Noe av erfaringene fra skolebesteforeldre ”inn i skolestua” viste følgende:

- Det minsker fordommer og knytter bånd mellom generasjoner
- Vi oppnår økt grad av trygghet og trivsel mellom eldre og unge, noe som virker over til hele lokalmiljøet
- Det gir de eldre ny kunnskap, innhold og energi, -dermed også økt livskvalitet
- Det gir de yngre mulighet til å tilegne seg kunnskap om kultur, tradisjoner og historie

Det fører oss over til erfaringene fra vårt prosjekt:

3.4 HVA MENER ELEVENE

Også i år har vi oppfordret skolene til å la elevene skrive brev og tegne litt til sin lesevenn, noe de fleste har gjort uoppfordret. Denne lille gaven til lesevennen blir satt stor pris på. Vi tar i denne rapporten ikke med noen av disse brevene, men velger å trekke inn det elevene sa på sluttkonferansen. Her var det 3.klasse fra Mørkvedmarka som var invitert til å delta, ettersom de av praktiske grunner var nærmest konferansestedet og de kunne spasere til konferansen som var lagt til Høgskolen. Her hadde elevene bare lovord å si til sine lesevenner.

Elevene og lærere fra Mørkvedmarka fremfører takk og lovord til pensjonistene

Fredrik i 3a uttrykte det slik:

Lesevenner er bra og ha. Man blir ikke så nervøs når man leser for en. De hjelper oss når vi leser feil. Det hadde ikke vært det samme hvis læreren hadde vært lesevenn.

Ingrid Sofie i 3a forteller:

Jeg synes det er bra å ha en lesevenn fordi at når jeg leser for en lesevenn blir jeg mindre nervøs og så er en lesevenn bedre å lese for enn en hel klasse med mange barn. De retter opp feilene jeg leser og det er bra. De lesevennene jeg hadde het Mimmi og Mummi, og de var veldig snille lesevenner. Den ene lesevennen er finsk og hun har lest Mummitrollet på finsk til oss. Det var rart å høre Mummitrollet på finsk, men det var spennende. Når vi først fikk besøk av lesevennene, visste vi ikke hva lesevenner var. Men etter hvert skjønnte vi at det var LESEVENNER.

Noen av elevene i 3a har slått seg på lag og skriver følgende:

Det var en gang at to "gamle" damer kom til klasserommet. Den ene dama het Mummi og den andre het Mimmi. Læreren sa at det var lesevennene våre. Vi visste ikke hva lesevenner var, men det var jo koselig med besøk og de så ut som to helt vanlige damer.

Etter hvert oppdaget vi hva lesevenner var. Vi ble delt inn i grupper og vi gikk ut på allrommet etter tur og leste høyt for Mummi og Mimmi. Vi leste i leseboka eller på leseark. Lesevennene ble litt overgitt over at vi hadde tr forskjellige leselekser.

Alle likte å lese for Mimmi og Mummi. Vi snakket om litt andre ting enn leseleksa også. Vi snakket om hva vi hadde gjort i helga, om hvor vi bodde og vi ble bedre og bedre kjent. En gang vi hadde Mummitrollet som månedens bilde, leste Mummi fra mummitrollboka på finsk. Da forsto vi ingenting.

Vi ville gjerne hatt lesevenner i 3. klasse også, vi holder jo enda på å lære og lese. Dere er alltid velkommen tilbake til oss.

NB! Vi bytter klasserom i 4.klasse!

3.5 HVA MENER LESEVENNENE?

Erfaringene fra lesevennene er entydig positive. Mange føler nok på at ungdomene har enda mer behov for lesetrening i 2. klasse og at det beste ville være om vi kunne få følge de samme elevene gjennom hele 2. og 3. klasse. Dette vil i så fall kreve flere venner. Vi gjengir her hele innlegget til lesevenn Sara Johannesen som ble fremført på avslutningskonferansen. Det beskriver erfaringer fra lesevennprosjektet gjennom 2 år:

Alderen spiller ingen rolle når Sara brenner for en sak. Og det gjør hun til gangs som lesevenn!

Det er nå avviklet et Lesevennprosjekt i 2 år i Bodø kommune – første året ved 3 barne- skoler –andre året ved 6 barneskoler.

Tilbudet har vært til elever i 3 klasse, og i noen tilfeller også til elever i 2 klasse.

Tilbudet startet i Mørkvedmarka barneskole – etter initiativ av Kirsten Limstrand og Svanhild Bergly, begge tilknyttet Lærerhøgskolen i Bodø.

Pensjonistuniversitetet var behjelpelig med å skaffe Lesevenner .

Først vil jeg si at jeg tror at de som har vært Lesevenner, har følt en stor glede med å være lesevenn. Tilbakemeldinger fra skolene tyder også på at både elever og lærere i de klassene som har tatt i mot lesevennene, er tilfreds med tilbudet. Om dette rent faglig har betydd så mye, vet jeg ikke.

Det jeg ser som en god ting, er også den kontakten elevene får med eldre mennesker. Hvis vi kunne være med å gi elevene litt kontakt og trygghet fra en bestemor og bestefar's nærhet, tror jeg det betyr noe.. Mange barn har kontakt med besteforeldre men ikke alle. Dessuten kan kanskje det lille "skrytet" om hvor flink du er blitt til å lese, også bety noe i et lite barnesinn.

Egentlig skulle jeg ønske at eldre hadde mye mer kontakt med barn og unge.

De endringer som har skjedd i samfunnet de siste 50 – 60 årene, er større enn det som skjedd mange hundre år forut. Disse endringene er selvsagt i mange tilfeller av det gode, men også noen negative. Bl a at samfunnet vårt som tidligere var bygd opp slik at generasjonene hadde langt bedre kontakt med hverandre, er nå helt annerledes. Barnehager- 0-3, 3-6, skoler 6- 13 og 13-16. videregående 16 – 19. også er det nesten ingen kontakt mellom disse alders-gruppene. Søskenflokken er blitt mindre. Mange barn har liten eller ingen kontakt med besteforeldre, tanter og onkler og søskenbarn.

En dag vi kom og gikk gjennom en flokk fra 1.klasse, så spurte de hvor vi skulle hen. Vi sa at vi skulle i 3 b. Kan dere ikke komme til oss –

Barn og unge vil gjerne ha kontakt med eldre.

Og det som er enda mer negativt, er at det ved anlegg av nye boområder, så skal omsorgsboliger og boliger for eldre helst plasseres lengst vekk fra boliger til de mellom 30 og 60 år.

Barn er veldig glad i å høre om "gamle dager" De leseverkene som nå brukes i 3 klasse, er etter min mening veldig bra. Det ligger mye historie i de forskjellige avsnittene. En dag hadde elevene i lekse om skolen i gamle dager, om pultene som elevene brukte, om å skrive med penn og blekk. Vi fikk da tak i et blekkhus og penn med penneskift (det viste seg forresten at det fantes i "arkivet" på skolen også), også fortalte vi at vi måtte bruke trekkpapir m.v

Jeg hørte for en tid siden at leseverkene i skolene var gjerne tilpasset (modernisert) etter som samfunnet ellers ble endret.

Men vår historie også når det gjelder lesebøker, kan være nyttig å se litt tilbake på. Vi måtte jo også lære å lese og kanskje med mye mindre pedagogisk oppbygde lesebøker.

Det viktigste er imidlertid at en kan finne metoder som gjør at alle elever i skolen kan lære å lese. Å kunne lese er kanskje enda mer viktig enn tidlige-

re fordi undervisningsopplegget og lære- og oppgavebøkene har endret seg totalt fra min tid i alle fall.

Djupedal har vel også sagt at grunnfagene, norsk og regning /matematikk må bli viet større oppmerksomhet enn det som den nye læreplanen la opp til.

Men litt om min hjertesak - generasjonssenter.

På Saltvern skole til juleavslutning hadde 3 klasse laget skuespill eller kanskje det kalles noe annet-

Hvordan Leif Erikson oppdaget Vinland.

Klassen hadde laget et fartøy - var selv mannskap og viste historien om oppdagelsen. Det holdt for øvrig tale til oss lesevenner, det hadde laget dikt, de sang – i det hele tatt et flott opplegg. Jeg skulle så gjerne ha vært med på å invitere klassen til oppvisning på Tusenhjemmet, men vi har ikke plass til det.

(det var jo tre klasser med samme opplegget)

Men eldre mennesker blir glad for å se slike opplegg, og barn er jo veldig opptatt av å være med på slike arrangementer

Min konklusjon er derfor:

Som Lesevenner har vi kanskje sådd et lite frø i et stort område. Jeg tror også at de som skal bli nye lærere –studentene - bør få mer informasjon om samarbeid mellom generasjonene.

Kirsten er opptatt av sangskattene våre, kanskje noen i den kulturelle skolesekken kunne være samarbeidspartnere. Også er det slutt på det som vi i gamle dager kalte håndarbeid. Kanskje noen har lyst å lære å strikke, strikketimer i skolen, er det plass til det?

Å skape trygghet mellom gamle og unge er en stor utfordring i samfunnet. Kanskje ved å legge til rette for møteplasser mellom unge og eldre, kan avverge at bare noen få kommer på avveier, da har vi startet på vegen.

I forbindelse med oppstart om høsten og ved avslutning om våren har det gjerne vært et informasjons – og evalueringsmøter. Informasjonsmøtene har vært meget matnyttige også for oss eldre synes jeg i hvert fall. Vi har repetert fra vår egen tid i skolen og fått innblikk i den undervisningsmetode og de nye skolebøker som brukes i skolene i dag. Jeg synes det har vært en meget nyttig lærdom også for oss som Lesevenner

*Derfor i dag – hvor temaet er **lesevenner**, vil jeg anbefale alle som har mulighet til å melde seg. Du gjør en liten jobb og får stort mangfold i gjen. Og vi håper at alle skolene i Bodø etter hvert finner plass til dette opplegget*

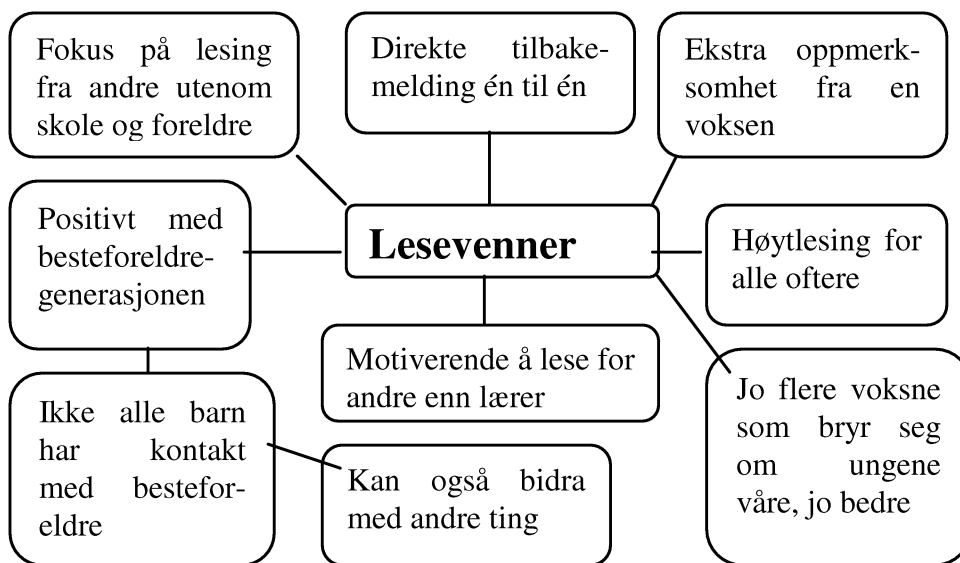
3.6 HVA MENER LÆRERE OG SKOLELEDERE

Lærerne generelt understreker fortsatt at prosjektet virker veldig positivt. De mener at det avlaster dem, noe som gir bedre samvittighet når man er trygg på at barna får lest regelmessig. Lærerne føler god hjelp fra lesevennene til å få forklart og utdypet vanskelige ord og begreper for ungene. Fra Rønvik skole, som er midt oppi en utbyggingsfase, melder ledelsen om at de noen ganger synes at de får for liten tid til å ”ta hånd” om lesevennene, slik at de blir overlatt litt for mye til seg sjøl. Dette kan vi være oppmerksomme på; det hender at skoler er inne i så kaotiske tilstander at gjester kan føle at de går i veien. Skjønt lesevennene sjøl har ikke gitt uttrykk for dette.

Tove Ingebrigtsen-
klasselærer for 3a

I presentasjonen på dagskonferansen fokuserte lærer Tove Ingebrigtsen på ringvirkninger av prosjektet, ut fra følgende modell/tankekart:

3.7 PRESSENS BETYDNING

I år har ikke pressen vært like aktiv som i fjor. Det har antakelig noe med nyhetens interesse, eller mangel på sådan. Skjønt prosjektet fikk litt medieoppmerksomhet i Avisa Nordland da vi satte fokus på at de trengs flere menn som lesevenn, under oppslaget "Etterlyser Lesemenn". (Vedlegg 7). På sluttkonferansen måtte vi legge "breisida" til for å få Avisa Nordland til å møte opp, det samme gjaldt NRK. Og da de møtte, kom de begge samtidig, midt i konferansen, uten forvarsel. Så vi får si det slik i år:.... ingen dra eller dyttehjelp fra lokalpressen, men det har gått bra likevel. Vi fikk bra pressedeckning fra konferansen etterpå. (vedlegg 8)

I magasinet "Vi over 60" (februar 2007) fikk lesevennprosjektet tildelt to hele sider, gjennom intervju av lesevenn ved Rønvik skole, Ivar Sellæg (vedlegg 9) og i fagtidsskriftet Utdanning har vi også fått oppmerksomhet. Høgskolen i Bodø har viet mye plass til lesevennprosjektet på hjemmesida si, både i forhold til rapporten i fjor og i forhold til sluttkonferansen.

4. PLANER FRAMOVER

4.1 HVA MED SFO (SKOLE-FRITIDS- ORDNINGEN)?

På sluttkonferansen ble det satt fokus på hvordan SFO kan benytte seg av aktive eldre som ressurs. I SFO har man mindre stress med tidsaspektet, i og med at man ikke følger en læreplan, og det vil muligens være mer ro for både pensjonister og barn i "SFO-tida". Dette tilbudet er hobby-preget, men gir også rom for leksetid. Dvs. at lesevennene med fordel kan stille opp her både som lesevenner for de som måtte ønske det og som leksehjelpere generelt. I SFO kan man også ha bruk for noen som kan kunsten å lage mat, strikke, sy, synge, leke m.m. Ulempen kan være at det kan bli litt vel uforpliktende, når der på en måte ikke forventes en progresjon i form av en læreplan. Faren kan jo da bli at de eldre kommer som gratis-assistenter og "gjør" tingene for ungene, ettersom fokus på læring ikke er så tydelig. Dette er en diskusjon som uansett må være verd å ta dersom SFO skal kunne bli en arena hvor barn og eldre kan møtes.

På sluttkonferansen var alle SFO- organisasjonene i Bodø invitert. Dessverre ble arrangementet å kolliderer med andre oppgaver for SFO-ansatte, men vi fikk med oss Grønnåsen SFO i diskusjon på hva som er mulig/ikke mulig. Kanskje lurt å begynne i det små, for eksempel nettopp på Grønnåsen, som har en svært ung bosetning i lokalsamfunnet. Dette ønsker vi å kunne følge opp til høsten.

I diskusjonen som fulgte så vi mange fordeler med å få eldre inn i SFO:

- De har åpent både før og etter skoletid. Man kan tilpasse tiden når man ønsker å komme
- Da kan man lage mat sammen som ungene spiser
- Her kan man lære og gjøre mye som man ellers ikke ville lært seg/gjort, eksempelvis bake, strikke, spille sjakk, kort, gå på tur leke.

- Kanskje bruke de eldre til å lese høyt for ungene eller synge med dem. Det kan ofte bli travelt for de ansatte p.a. så mange praktiske oppgaver som må gjøres, så de får liten tid til det, ikke minst til matlaging. Da kan ungene ta del i matlaginga. Kanskje kan det være fint å kunne spise den maten man lager sjøl?
- Fortellerstua på Tverlandet kan være en god inspirasjonskilde, dersom man vil prøve å benytte de eldre som fortellere.
- Det er mange kvinner som jobber på SFO: hadde ikke dette vært ei utfordring for menn og ”mannlige aktiviteter”?
- Funksjonshemmede barn trenger ekstra voksenstøtte som kan gi dem trygghet. Her kan de eldre være gode hjelpere.
- Det ble understreket at SFO-tilbudet fra starten av var tenkt og ment å kunne være som ” et hjem” for ungene. Da er det viktig at de har noen å snakke med. Her vil de eldre kunne være godt egnet.

4.2 SANGVENN, REGNEVENN OG ANDRE VENNER

På konferansen hadde Kirsten Limstrand et innspill om å gå videre med andre venner i grunnopplæringa, I første omgang SANGVENNER, men i neste omgang kan det utvides til mange ulike venner og vennskap mellom barna og de eldre: strikkevenner, spikkevenner, naturvenner, regnevenner kokkevenner osv...

Her følger noe fra innlegget på konferansen som omhandler denne saken: Etersom Rikskonsertene og Norsk Kulturråd planlegger et storstilet tre-årig prosjekt under tittel ”Hele Norge Synger” kan *prosjekt Sangvenn* være en naturlig samarbeidspartner. (Egen prosjektbeskrivelse i uttrykt vedlegg).

I innlegget ble det fokusert på at musikkfaget, og særlig sangen i norske skoler har ikke fått særlig gode vilkår gjennom de siste reformene. Med fokus på matematikk, på leseferdigheter, på IKT, på fysisk fostring, kropp og helse, har musikkfaget etter hvert kommet i skyggen av alt som skal prioriteres i skolen. Mens man før sang, både i de tusen hjem og mange ganger i

løpet av en skoledag, hører det mer til sjeldenheten at man synger i en vanlig skoletime i dag. Også i lærerutdanningen var sangen sentral. Det er dessverre ikke tilfelle lenger. Her gjengis noe av innlegget:

Vi kan forestille oss at det er svært mange aktive eldre som "sitter på" en sangskatt som er gull verd for barn og unge og få overført. Mange kan en god del barnesanger, sangleker, salmer og hverdagssanger utenat, vers på vers. Det er bare å sette dem i gang, så kommer det av seg sjøl.

Derfor kunne jeg tenke meg et sangprogram hvor aktive, sangglade eldre gikk inn for å overføre deler av den gamle sangskatten vår til dagens barn og unge.

En måte å gjennomføre dette på er å benytte korbevegelsen. I Bodø Kommune har vi en rekke kor av forskjellig art, fylt av personer som elsker å synge. Samtidig er det en kjensgjerning at også korbevegelsen sliter med rekruttering, dvs. mange kor består i dag av hovedtyngden "eldre". Dvs. nettopp den gruppen vi ønsker til dette prosjektet.

På Tusenhjemmet Aktivitetssenter har vi også ei sangglad gruppe av pensjonister som kaller seg SANGLERKA. De øver en gang i uka og opptrer rundt omkring på institusjoner i Bodø kommune.

Dersom korene og sanglerka gikk sammen og tilbød skolene å komme inn og hjelpe de med sangen, ville dette forhåpentligvis kunne gi stor glede for begge parter. Elevene kunne bli flinkere å synge og kor-bevegelsen ville skape grunnlag for rekruttering.

Dersom eksempelvis ei lita korgruppe på 6 sangere kunne komme to timer annenhver uke og øve sammen med femte klassetrinn på Mørkvedmarka skole (bare et eksempel), mens ei annen gruppe jobbet med 6 og 7 trinn, så kunne de til sammen ha både en julekonsert og en sommerkonsert i løpet av året. Dette kunne bli skikkelig morsomt!

I diskusjonen som fulgte ble det fremhevet at sangen er blitt nedprioritert i norsk skole. Det synges mye i 1-4 klasse, men så forsvinner den gradvis. Årsaken kan ligge både i prioriteringer, i lærernes sanglede eller i kunnska-

per. I pensjonistforeninger synges det mye, derfor kan det være nyttig å få pensjonister til "dra" sangen, dvs. få opp lysten til å synge. Det ble fremhevet i diskusjonen at gemyttene ofte roes ned gjennom sang og musikk. Det understrekes at i det nasjonale prosjektet "Kor Arti" har man satt sangen på dagsorden igjen. Det er gjerne slik at noen opplever det å synge som bortkastet tid, ikke minst i allmennlærerutdanningen, hvor musikkfaget ikke lenger er obligatorisk.

5. FREMTIDIG ORGANISERING

5.1 UTFORDRINGER, SUKSESSKRITERIER OG SÅRBARHET

To år er gått med lesevenn-prosjektet. Det ser ut til å være kommet for å bli. Likevel vet vi at ting ikke glir av seg sjøl, og at det må følges nitid opp, dersom det skal kunne gå nærmest av seg sjøl.

På sluttkonferansen hadde lesevennene Else Nielsen og Ingrid Ellefsen fått i oppdrag å vie lesevenn-prosjektet et litt kritisk blikk og peke på ting som kan gjøres bedre og noen utfordringer man står overfor i tida som kommer. Her nevnes momenter i litt stikkordsmessig form:

- Informasjonen kan bli litt tilfeldig for en lesevenn. Noen bruker e-post, andre ikke. Noen er vant til å forholde seg til et papir eller en telefon. Dermed er det ikke sikkert at all informasjon når dit den skal. Det kan dermed bli litt tidkrevende å sørge for at den riktige og viktige informasjon når alle i god tid. Særlig dersom man må gi beskjed om at ting skal avlyses eller endres på kort tid. Er det mulig å finne en god informasjonskanal som når alle?
- Litt usikkerhet rår rundt forankringen av lesevenn-prosjektet. Hvor er Bodø Kommune oppi dette? Sjøl om vi vet at det skal være administrert via skolene/rektor, så savner vi at den overordnede styringen har vært på plass. Det er ikke tilfredsstillende å vite, for eksempel om det fortsetter eller ikke.
- Hvordan kan vi få flere menn til å engasjere seg som lesevenner Etterhvert som vi har vært lesevenner har vi sett at det er mange kvinnelige eneforsørgere blant foreldrene i skolen. Det kan bety at barna har liten kontakt med menn. Her kunne lesevennene vært til hjelp eller kompensasjon, i hvert fall hvis de hadde vært mannlige.
- Det oppleves noen ganger at man får slengt etter seg at "dette er utnyttelse av gratis arbeidskraft fra kommunens side". Det er ikke alltid like lett

å svare på eller argumentere mer noe sånt, men det kan risikere å legge en demper på at dette faktisk er et lystbetont prosjekt.

- Lesevennene føler sterk grad av indre plikt til å videreføre til neste generasjon det de sjøl har lært. Derfor er det veldig flott å få muligheten til det.
- Lesevennene mener at faglig oppdatering og jevnlig møter med andre lesevenner er av uvurderlig betydning for å føle det lystbetont å være med på prosjektet.
- Det er vesentlig å få tydelige signaler fra skolen at de ønsker lesevennene. Det er så godt å være på skolen når man kjenner seg ønsket. Det er også behov for å få tid og mulighet til å snakke med klasselærerne som har ansvaret. Det er mange ting det er ønskelig å få diskutere. Det er spesielt behov for å snakke med noen når man får vanskelige utsagn eller spørsmål fra elevene: f. eks. at en elev gruer seg til påske...
- Mange lesevenner kjenner noen ganger behov for et "stille rom" når elevene leser, hvor det ikke er så mye forstyrrende utenom-støy. Det handler også litt om at mange eldre mennesker hører litt dårlig.
- Det er kjempefint hvis skolene kan lage så fleksible løsninger på lesevennprosjektet at det lar seg kombinere med å reise. De eldre ønsker å kunne utnytte muligheten når de er blitt pensjonister til reise.
- Vi må ikke bli så opptatt av å engasjere de eldre at vi glemmer at barna har foreldre som også kan være med å ta et tak i skolen, gjerne for flere enn sine egne. Det betyr i realiteten av der ligger magen ubenyttede ressurser i norsk skole.

Det fremheves i erfaringene fra lesevennene at det særlig på 2. trinn er svært ujevne lesekunnskaper og at de kunne ønske å bruke litt mer tid på hvert barn. Vi er inneforstått med at 5 minutter lesetid pr. barn er litt i korteste laget for mange. Her hadde det vært ønskelig med litt mer tid de dagene og ukene det leses. Det er i disse små minuttene at man kan få tid til det gode varme møtet mellom generasjoner, noe som helst ikke burde være begrenset av klokka. Den beste måten å kunne løse dette på er å kunne øke "tettheten" på antall lesevenner, slik at hver især får ei mindre gruppe å lese med. Dette innebærer jo at flere lesevenner melder seg. Vi trenger m.a. flere lesevenner!

5.2 VURDERINGER

I prosjektåret 2006-2007 har Høgskolen i Bodø hatt et delvis ansvar for organisering og drift/fremdrift av prosjektet. Ønsket var at Bodø Kommune kunne ta over prosjektet, men det har i realiteten ikke skjedd, annet enn at de har overtatt den økonomiske siden, noe som sjølsagt har gjort det litt enklere. Det virker som oppvekst- og kulturavdelingen (OK-avdelingen) har hatt for mange gjøremål til å kunne finne plass til også dette prosjektet. Dermed savnes det initiativ fra OK-avdelingen som signaliserer hvordan man ønsker å følge opp prosjektet og hvilken aktivitetet man ønsker å legge seg på. I og med at administrasjonen ikke har prioritert dette, har vi heller ikke fått diskutert veien videre med dem. Skjønt Lesevennprosjektet er definert inn i den kommunale oppvekstplanen og omtales ofte fra kommunalt hold som et svært positivt prosjekt.

Det kan, sett fra Høgskolens side, lett bli slik at når man ser at Høgskolen engasjerer seg i prosjektet, så overlater man like godt roret til dem også. I hvertfall så lenge man har hendene fulle sjøl. Og det er sannsynligvis det som er tilfelle for Bodø Kommunes vedkommende. Men vi kommer ikke videre dersom ikke Bodø kommune, politisk og administrativt gjør noen grep og tar aktivt del i diskusjonen om hva som skal skje videre. Og ett er sikkert: skolene står i kø for å henge seg på lesevenn-prosjektet. Alle vil ha lesevenner. Fra høsten står SKAUG skole klar til å begynne med 6 lesevenner. Det betyr i praksis at de faktiske utgifter øker, og det betyr at her er det enda flere lesevenner som skal gis etter-utdanning og informeres.

5.2.1 Skal det fortsette som før?

All erfaring tyder på at prosjektet bør fortsette, og at det fra høsten 2007 kan gå over i aldeles ordinære former på de skolene som har er godt i gang. Lesevenner og lærere på nye skoler trenger en "briefing", mens de "gamle" trenger kontinuerlig faglig påfyll.

Det er også klart at for hver skole som kommer til, vil det øke kostnaden for kommunen, sjøl om det i realiteten bare er småpenger: i hovedsak til kjøregodtgjørelse og evt. litt telefonutgifter. Vi tror det er særdeles viktig at lesevennene ikke skal ha utgifter på den innsatsen de bidrar med. Vi tror også at

den lille ”goodwill” som ligger i at vi kan servere gratis kaffe på skolen, og at det kan tilbys en hyggelig servering på kurs og fellesmøter er noe av den service som gjør det hele enda mer lystbetont.

Vi ser, etter hvert som skolen sjøl får innarbeid rutiner med lesevenner, at mye går av seg sjøl. Det synes derfor naturlig at den daglige organisering av prosjektet ligger hos skolen sjøl, men at der trenges en ekstern koordinator som samler trådene og lesenettverket, som sørger for kurs og opplæring, igangsetting når nye skoler kommer til og som bidrar til å holde nettverket levende. Slik vi har erfart er det litt viktig at de eldre har en person å forholde seg til når de ringer, dvs. at de vet *hvem* som organiserer; *en person* og ikke ”kommunen” eller høgskolen. Vi ser også klare forbindelser til norsk-nettverket i skolene og til prosjekter knyttet til Kunnskapsløftet som ”Gi rom for lesing” og Straks”.

5.3 ANSVARSFORDELING - ANBEFALINGER

Fra høsten 2007 går lesevenn-prosjektet over i ordinære former og ”prosjekt”-navnet fjernes. Det foreslås da at navnet blir **Lesevenn-nettverket**.

Følgende organisering for *lesevenn-nettverket* foreslås i 2007-2008:

Det oppnevnes ei arbeids- og styringsgruppe bestående av:

- Bodø Kommune - 2 representanter, hvorav én fra administrasjonen i oppvekst- og kulturavdelingen og én politisk oppnevnt representant
- Pensjonistuniversitetet – 1 representant
- Høgskolen i Bodø/ILUK – 1 representant/forsker
- 2 personer fra ledelsen i skolene som deltar.

5.3.1 Bodø kommune

foreslås å overta helt og fullt det organisatoriske ansvaret for prosjektet fra og med 1 august 2007, og ansvarsplassere det i sammenheng med skoleprosjektene ”Leselyst”, ”Gi rom for lesing” og ”Straks” evt. i forhold til andre oppgaver hvor eldre inngår som en ressurs i skolen. Det anbefales at ansvarsplasseringen *personliggjøres* av hensyn til lesevennene. Man kan

diskutere hvorvidt den person som har formalisert ansvar for prosjektet kan også ha kontorplass på Tusenhjemmet noen timer i uka, med tanke på å holde kontakt med de eldre.

Kommunen har dermed ansvaret for den daglige koordinering av prosjektet og påtar seg det økonomiske ansvaret dette måtte innebære.

Det foreslås også at kommunen tar ansvar for oppstartmøte og sluttkonferanse hvert år, videre at det legges fram en egen sak til OK-komiteen i løpet høsten 2007 som fokuserer på ansvar, aktivitet, omfang og økonomi i forhold til *generasjonsoverskridende læring*.

5.3.2 Den enkelte skole

har ansvaret for å koordinere lesevenn-nettverket ved sin skole: dette innebærer det faglige (bøker, tekster, litteratur), det planmessige arbeid (timeplaner, møter internt) og det rent praktiske/ miljømessige som handler om å legge forholdene best mulig til rette for leseprosessen.

Krav til skoler som deltar må være:

- Det er viktig å få avklart romsituasjonen i god tid før man inviterer inn lesevenner. Videre er det vesentlig å legge til rette for lesetunder hvor man får være i ro uten for mange forstyrrelser.
- Vikaransvaret tillegges også den enkelte skole. Sjøl om rektor formelt står som ansvarlig i dette, er det her også å anbefale at dersom det delegeres- blir ansvarliggjort hos en enkeltperson, eks en undervisningsinspektør. Dette for at lesevennene blir trygge på hvem de skal forholde seg til. Rektor inviterer nye lesevenner til å bli kjent på skolen og til de første møter mellom lærere og lesevenner. Her blir lesevenner satt inn i de viktigste instruksjer og regler som gjelder; skrevne og uskrevne.
- Det legges inn tid til møter mellom lesevenner, lærere og administrasjon, hvor det gis tilbakemelding og respons på frivillighetsarbeidet og hvor man får drøftet aktuelle spørsmål som ligger en på hjertet

- **Lærerne** ved den enkelte skole har det daglige og det faglige ansvar for det som skjer i innenfor sine klasser/basisgrupper. Det bør vurderes om lesevennene kan få tildelt mer enn én klokke time til lesing når det først er i gang.

5.3.3 Pensjonistuniversitetet

foreslås fortsatt å være behjelpelig med å rekruttere nye lesevenner, ettersom de ideelt sett har kontakt med gruppen aktive eldre. I denne forbindelse er det naturlig at en fra Pensjonistuniversitetet inngår i styringsgruppa for lesenettverket. Ettersom Pensjonistuniversitetet har både kurs og møtelokaler på Tusenhjemmet Aktivitetssenter synes det rimelig at lesevennettverket kan benytte lokalene vederlagsfritt til kurs –og møtevirksomhet.

5.3.4 Høgskolen i Bodø

Høgskolen foreslås fortsatt å ha en ”finger” med i spillet gjennom å inngå i styringsgruppa, ta ansvar for kurs og opplæring av nye lesevenner, og å foreta en evaluering også i det neste året (2007-2008) inntil prosjektet er kommet seg inn i et fast rutinemessig mønster. Dette må formaliseres ved Høgskolen i Bodø, slik at det ikke gjøres personavhengig. Høgskolen bør også kunne inngå som en av ”lesevennkontaktene” for nye skoler som ønsker å vite litt om nettverket og hvordan det fungerer. Høgskolen kan bidra i markedsføring og spredning av informasjon gjennom Høgskolens hjemmesider og rapporteringssystem. Vi kan si det slik at Høgskolen kan være med og inspirere hvis andre overtar den formelle organiseringen. Høgskolen påtar seg ansvaret for at kurs og opplæring om læring og leseutvikling hos barn legges inn ved oppstart, og gis som et tilbud minst to ganger pr. semester. Høgskolens rolle må også være å studere hvordan lesenetterket kan inspirere til andre liknende prosjekter, eks. følge opp sang- og regnevenn-prosjektet. Dette kan gjøres i samarbeid med andre fagseksjoner.

5.3.5 Hvor mange skoler

Det eksisterer neppe noen øvre grense på hvor mange skoler som kan være med i lesevenn-nettverket; ideelt sett bør jo alle grunnskoler være med; offentlige og private. Det handler bare om at nok mange eldre melder seg og at kommunen bevilger noen kroner til å dekke faktiske ugifter for hver skole som kommer til. Vi antyder minimum 5000 kroner pr skole; prislappen handler litt om hvorvidt de eldre bor i gangavstand eller kjøreavstand til skolen.

5.3.6 Saksgang

Lesevennprosjektet bør settes inn som sak til årlig drøfting i kommunen/skole-etaten, i Høgskolen og i Pensjonistuniversitetet.

5.3.7 Markedsføring

Følgende måter har så langt vært brukt i markedsføringen og anbefales å utvikles videre:

- Brosjyre
- Takkekort
- Hjemmeside
- Artikler liggende inne på nettsiden som omhandler prosjektet
- Beslektede artikler (eks Menn/gutters leseferdigheter)

Det har vært ønskelig å få laget en introduksjonsvideo for nye skoler. Dette har vi ikke klart, men bør kunne være et mål i løpet av 2007-2008.

I markedsføring bør vi diskutere hvem som skal ha ansvar for hva, men det synes naturlig at den som har organisasjonsansvaret også koordinerer *hjemmesidene og brosjyremateriellet*. Dermed kan Høgskolen bidra med artikler og ta ansvar for rapportering/evaluering.

6. SKREVET OG SAGT + VEDLEGG

6.1 ARTIKLER, TV-SENDINGER OG RADIOPROGRAM

I følgende artikler og programmer kan du lese og høre mer om lesevenn-prosjektet eller beslektede prosjekter:

- * Avisa Nordland 12 april 2005: *Aktive eldre som ressurs i skolen*
- * Tidsskriftet Utdanning, mai 2005: *Aktive eldre som ressurs i skolen*
- * Avisa Nordland 27 juni 2005: *Søker lesevenner*
- * Avisa Nordland 11 oktober 2005: *Skoler får lesevenner*
- * Avisa Nordland 29 november 2005: *Lesevenner hjelper til*
- * Saltenposten 2 februar 2006: *Ønsker flere lesevenner*
- * Tidsskriftet Utdanning nr. 7/ 2006 v/Anne Marie Auberg: *Nye veier-eldre en ressurs i skolen?*
- * Tidsskriftet "Vi over 60" nr. v/Sara
- * AN- TV-sending den 28 april 2006
- * Avisa Nordland; 28 april 2006: *Eldre gir bedre lesing*
- * NRK- Nordland, radioprogram, sendt i mai 2006. *Fra Mørkvedmar-ka skole*

6.2 BESLEKTEDE PROSJEKTER OG NETTVERK:

Skolebesteforeldre

Ganske tidlig i prosjektet fikk vi kontakt med et nasjonalt nettverk som var etablert mellom besteforeldre i skolen. De har utviklet egen hjemmeside og her det muligheter til å legge inn/sende inn våre erfaringer og rapporter.

Se www.skolenettet.no og

http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/Rapporter/Skolebesteforeldre_Sluttrapport_2007.pdf

6.3 BROSJYRE OG TAKKEKORT

Hvem kan bli lesevern og hva forventes av en lesevern?

Alle som har lyst til å være sammen med barn, er glad i å lese, og har lyst til å bruke litt av sin ledige tid til å kombinere disse to interessene, kan bli lesevern. Lesevernere skal ikke lære barna å lese, men barna trenger å øve seg på å lese for å bli glad i lesing, og her kommer lesevernene inn i bildet. De skal være gode lyttere, positive oppmuntrende, og de kan hjelpe ut forsiktig hvis barna står fast. Det kan også være lurt å prate med barna om det de har lest, det styrker forståelsen.

I En glad gutt (1866) skriver Bjørnstjerne Bjørnson slik om åvinds første skoledag:

Det kommer meg med en liten gutt som er glad i sin nye lærer.

De andre barn i klassen er ikke så interesserte som han, de grunnet skolearbeid, kanskje har noen som ikke er så interesserte som han, og kanskje har noen som ikke er så interesserte som han, og kanskje har noen som ikke er så interesserte som han.

Denne gutten var glad i skolearbeidet og alle de andre barn som var med på skolen, alle de andre barn som var med på skolen, alle de andre barn som var med på skolen.

Sans leserever får de. Men bare, men de får såkalt fakkelle stjerner som får skoleoppgaver.

Ønsker du nærmere opplysninger om lesevern - prosjekt kontakt:

Magritt Kvern i Bodo - tlf: 75217741
E-post: magritt.kvern@bodo.kommune.no

Kristen Lindstrand - tlf: 75217745/7150780
E-post: kristen.lindstrand@bodo.kommune.no

Preben Hestmark i Bodo - tlf: 75217745/7150780
E-post: preben.hestmark@bodo.kommune.no

Kate Blafven - tlf: 75225965

Stella Skjerve i Bodo - tlf: 75255300
E-post: stella.skjerve@bodo.kommune.no

Stella Skjerve i Bodo - tlf: 75255300
E-post: stella.skjerve@bodo.kommune.no

Stella Skjerve i Bodo - tlf: 75255300
E-post: stella.skjerve@bodo.kommune.no

Stella Skjerve i Bodo - tlf: 75255300
E-post: stella.skjerve@bodo.kommune.no

Stella Skjerve i Bodo - tlf: 75255300
E-post: stella.skjerve@bodo.kommune.no

Bli lesevern!

2006-2007

BODO KOMMUNE

Pensjonistuniversitetet

6.4

Aktive eldre som ressurs til skolen

I de siste årene har det gjennom internasjonale undersøkelser vært fokusert på at norske elever kommer dårlig ut i forhold til andre land når det gjelder leseferdigheter. Dette har myndighetene forsøkt å løse gjennom nye skolelæreplaner og nye læreplaner. Reformen fokuserer bl.a. annet på at lesing skal styrkes. Målet er at elevene må kunne utvikle seg til gode lesere. I løpet av skoleåret, noe som vil lette skolelæreren i det videre læringsforløpet.

Norge har ca 400 000 barn i aldersgruppen 6-12 år, dvs. den aldersgruppen hvor grunnlaget for leseferdigheter legges for resten av livet. Det er nærmere 400 000 "eldre" i aldersgruppen mellom 67 og 80 år. Mange av disse er glade i å lese.

Kan vi skape en forbindelseslinje mellom aktive eldre som er glad i å lese og barn som har lyst til å lære det?

I England og Skottland har de benyttet de eldre som lesevernere i mange år. Samside er det derfor de gjør det, bedre enn Norge på de internasjonale testene?

Tid til overs?

Litt om lese- og skriveutvikling

Når vi leser er hele kroppen aktiv. Vi skal forstå det vi leser, men i begynnelsen vil det å koble sammen bokstaver og lyder, for så å huske hva slags ord det blir, være så krevende at det kan gå ut over forståelsen. Derfor er det viktig at barn hele tida blir minnet om at de også må forstå det de leser. Det blir de for eksempel når vi snakker med dem om det de har lest, hva ordene betyr, og hva teksten forteller oss.

Når vi leser høyt for barna kan de konsentrere seg fullt og helt om innholdet, derfor er voksnes hyldesting en viktig aktivitet i denne perioden. Men det er også viktig at de får lese sjøl.

I 2. og 3. klasse trenger barna mye trening i å lese slik at lesing blir automatisert. Først da kan de fullt ut konsentrere seg om innholdet.

Skriving og lesing går hånd i hånd. Mange barn skriver seg til lesing. Det er når de kan skrive på data. Barn som ikke oppfordres til å skrive, selv om det ikke betyr at de skriver nett, eller pent.

Glad i å lese?

Våre erfaringer fra våren 2005

Vi har startet ut lesevern-prosjektet i klasse 2B på Høyvoldmark skole. Lesingen har foregått på SFO-rommet som ligger i tilknytning til klasse-rommet. Hit har elevene kommet og lest for oss etter en fast rekkefølge. De vet hvem de skal lese høyt for, og de vet når det blir deres tur. Det virker som om de sitter en viss trygghet i stiletten, og de gleder seg til de skal få lese for oss.

Vår oppgave har vært å lytte til dem og hjelpe dem litt der de står fast. Vi er bevisste på at det er læreren som har ansvaret for leseopplæringen. Vi er bare hjelpere.

Det er morsomt å se hvor flinke ungene etter hvert er blitt til å lese, noe som absolutt ikke skyldes oss, men som vi kan ha vært med på å gi. Et bitte lite bidrag til, ved hjelp av lesevernene får de trent seg opp, noe som er nødvendig i begynneropplæringen.

Bli lesevern!

Takk for at du ville
være lesevenn!

Hilsen

Til _____

6.4 VEDLEGG

Vedlegg 1.

Referat fra Lesevenn – møte Tusenhjemmet 15.11.06

1. Velkommen v/ Kirsten og kort presentasjonsrunde

2. Visjoner / Tanker om framtid og Lesevenn-prosjektet

- Det er ønskelig at alle skoler starter opp og rekrutterer lesevenner
- Kanskje skal man utvide dette til ”sangvenner” etc
- Viktig at vi får dette prosjektet opp å gå først
- Forankring i den enkelte skoles ledelse er viktig

3. Presentasjon / erfaringer fra de ulike skolene

- **Stikkord fra tilbakemeldingene;**
- Alle skoler skryter uhemmet av den innsatsen lesevennene gjør ute på skolene
- Dere gjør en flott innsats og er utvilsomt gode hjelpere til å gjøre elevene til bedre lesere
- Viktig at det er rom for kos og samtaler i ”det varme møtet”
- Det er ønskelig fra lesevennene at det er 1 person i admin som er ansvarlig alt ved den enkelte skole.
- Det skal som fast regel sendes julebrev og sommerbrev fra de elevene som har hatt lesevenner – det setter de meget stor pris på ☺
- Det er litt ulikt hvor skolene setter inn hjelpen (2. – 4. trinn)
- Nye lesevenner savner konkret info og oppfølging når de starter – dette er kjempeviktig å ta tak i.
- Bør det være en tillitsvalgt på hver skole ?
- Elevene bør også lese ting de selv produserer
- Viktig at skolene og evt nye rekrutterer fra sine egne områder – gjennom ukeplaner, FAU, osv.

- Det er viktig at ting er organisert slik at det går smidig og at tiden utnyttes effektivt
- Vi er enige om at hver enkelt skole sørger for at sine lesevenner får info – det være seg referater, innkallinger osv.

4. Faglige utfordringer (sendes spesielt til Svanhild)

- Forholdet mellom lesing / skriving
- Alternering mellom høyt og stillelesing
- Fokus på foresattes rolle ”sitt barns beste lærere” og 15 min om dagen
- Faglige kurs for lesevenner – bør man kanskje kjøre en runde hvert år ?
- Hvor bør man begynne ? Flere skoler mener at 2. og 3. trinn er riktig
- Det er store forskjeller i noen klasser – hva gjør vi med det ?
- Bør hvert barn ha like mye tid med sin lesevenn eller bør vi prioritere de svake og få de opp på et adekvat nivå ?

Fra diskusjonen og oppsummeringen:

- Ad Saltvern skole: det bes fra lesevennene om at det gjøres noen grep for å bedre på arbeidsforholdene, videre at det tas initiativ til å få noen gode møter (mellom adm., lærere og lesevenner)
- Ad. flere MENN til prosjektet: Jeger og Fisk – lokalforeningen har ønsket et samarbeid med skoler, ved å gå inn i eller annen form for frivillig hjelp. Kan dette organiseres litt på samme måte som med Lesevenn? (Evt at man prøver det ut ved én skole som melder seg interessert?)
- Merk: Pensjonistuniversitet understreker at de ikke vil stå som **ansvarlig** for å skaffe lesevenner. Dette må evt. strykes av den neste brosjyren når den går i trykken. Det presiseres at dette gjaldt i prosjektperioden (2005-2006). Men i det videre arbeid må det bli skolene sjøl som står som ansvarlige i å rekruttere nye lesevenner.
- Det er ønskelig at skolekontoret blir mer synlig/deltakende i lesevenn-prosjektet

- Ad. rekruttering: Det er en idé å bruke ukeplaner for rekruttering.
- Lesevennene ber om å få tydelig presisert hva en lesevenn er og bør være. De understreker at de ikke skal være pedagoger, men først og fremst venner som lytter aktivt og interessert når barn leser. Dermed må vi være litt varsom med ”pedagogikk-diskusjonene” så vi ikke skremmer vekk nye lesevenner.

Neste møte- et faglig møte:

Det er ønskelig med et ”fagmøte” (helst på Tusenhjemmet) for å følge opp de lesefaglige spørsmålene som hele tida dukker opp. Dette gjelder både for de nye og de gamle lesevennene.

Her kan Kirsten Dvergsdal (lesevenn på Saltvern, tidligere spesialpedagog innenfor Lese- og skrivevansker) ta ei lita økt (1/2 time) rundt lese- og skrivevansker, spesielt med tanke på lange og vanskelige ord.

Ellers det ønskelig at Svanhild Bergly gjennomgår noe av det samme som i fjor.

Lesevennkurs foreslås lagt til **onsdag 17 januar kl 09-12**. Kirsten undersøker ad. rom og hvorvidt det passer for fagansvarlige.

Tema/innhold i det neste møtet:

- Fra lesing til skrivning
- Fra stillelesing til høytlesing
- Foreldretilrettelegging; noen enkle instruksjoner? (Kanskje en brosjyre?)
- Det enorme spriket: hvem skal løftes? De som sliter eller/og de som er flinke til å lese?
- Kan vi gjøre mer bruk av deres egne (nedskrevne) fortellinger i leseprosessen?
- Hvordan forklarer vi vanskelige ord?
- Lesehastigheten: hva er det ideelle?
- Hva med testing? Kan lesevennene få se hva testen krever?

På vegne av oss alle
Kirsten og Inge

Vedlegg 2:

Referat fra fagdag for lesevenner og lærere/administrasjon

Sted, tid: Tusenhjemmet, onsdag den 17 januar kl 09-12

Tilstede: 33 lesevenner og lærere fra Mørkvedmarka, Rønvik, Løding, Støver, Hunstad b og Saltvern. Kirsten Dvergsdal/foreleser. Kirsten Limstrand representerte Høgskolen.

(Navneliste over tilstedeværende foreligger i parpirformat.)

Hovedtema: Lese- og skrivevansker, dysleksi

Svanhild Bergly hadde utarbeidet et grundig notat med definisjoner og presentasjon av problematikken rundt lese- og skrivevansker. Dette ble utdelt til alle. Kirsten Dvergsdal, (tidligere spesialpedagog med særlig vekt på lese- og skrivevansker) foreleste omkring problematikken og ledet diskusjon rundt emnet fram til kl.11.00. Dette ble en veldig interessant stund, og mange spørsmål meldte seg. Kirsten er i dag lesevenn på Saltvern.

Kirsten Limstrand foretok en kort gjennomgang av lovverket knyttet til foreldreansvaret og den daglige problematikken rundt det å få foreldrene til å følge opp lesingen sammen med barna. Gode forslag på måter dette kan gjøres bedre på ble diskutert.

Underveis ble det i pausene servert kaffe, te og ferske vafler fra Tusenhjemmets kantine.

Ny fagdag blir onsdag den 14 mars kl 09-12 i kultursalen på Tusenhjemmet.

Tema for neste fagdag bestemmes nærmere, men det kom inn forslag på følgende temaer:

- God og lesevennlig litteratur for barn, og kanskje særlig for gutter.
Kan biblioteket ha ei lita økt?

- Leservevenn-rollen: hva skal kjennetegne denne? Da tenker vi både på den sosiale relasjonen, fortroligheten og omsorgen – og – på den faglige delen: for eksempel hvor mye og hvordan bør vi veilede og korrigere. Hvordan bidra til å bevare barnas integritet og identitet? Kanskje er det også viktig med en rolleavklaring i forhold til den daglige leselæreren. Spørsmålet til diskusjon kan da bli: **Hva er en god lesevenn? Kanskje vi kan gi gode eksempler. Sara understreker at he er det larest å bruke sunt folkevett!**
- Hva opplever barn når de blir tatt ut av klassen for å få støtteundervisning?
- Kan vi få gode eksempler på hvordan vi kan underbygge /støtte opp under ord med rim, rytme evt. sang.
- Lesespill?

I diskusjonen på slutten var følgende tema oppe til debatt:

- Det finnes barn som ikke ønsker å ha en lesevenn. Det må vi respektere. Ellers må tilbudet omfatte alle i klassen eller på trinnet, ikke bare et utvalg elever.
- Hvordan kan vi unngå dødtid og ventetid mellom elevene. Her vises eksempelvis til hva Hunstad gjør. Viktig å få raske overganger.
- Er det et poeng å få lesevenner i første klasse, ettersom Kunnskapsløftet har flyttet leseopplæringen et trinn ned?
- Det er helt i orden at skolene velger ulike måter å organisere virksomheten på. Her må vi være fleksible og tilpasse både etter lesevenner og skolens organisering. Noen skoler velger modell: 2 økter pr uke 2 uker x 3, noen velger 2 økter pr. uke i 3 uker x 2. Løding har valgt 1 økt i 12 uker. Dette er fint å foreta en erfaringsutveksling på ved semesterets slutt.
- Vi må være obs på alle de uforståelige begrepene og fremmedordene vi benytter i det daglige, også i forhold til lesing og skriving. Noe kan omskrives og ikke minst tas tid til å forklares. Eks PALS.
- Kjøreregninger. Her presiseres at det er skolene sjøl v/administrasjonen som har ansvaret for kjørerengningene.

Det ble sterkt understreket hvilken ekspertise og hvilke ressurser lesevennene representerer. Som Sara flere ganger uttrykte det etter forelesningen til Kirsten Dvergsdal: Det er jo bare fantastisk lærerrikt å ha henne her! Dermed ble alle lesevennene oppfordret til å våge og stille opp med sin ekspertise, gjennom å hente frem noe som kanskje ikke har vært i bruk på noen år. Utfordringen er gitt! Meld dere til Kirsten.Limstrand@hibo.no dersom dere har lyst til å bidra med noe som kan være av interesse for de andre lesevennene. Gjerne til neste samling.

Referent Kirsten Limstrand

Vedlegg 3: **Referat fra møte i lesevenn-prosjektet**

Sted: Tusenhjemmet

Onsdag 14.mars 2007 kl. 09.00-12.00

Svanhild Bergly ønsket velkommen, og sa litt om programmet for dagen.

* Ordet fritt -erfaringsutveksling

* Sara Johannesen fortalte at hun og Bård Moen skulle ha et innlegg om lesevenner på ”Nordisk nettverk i eldrepedagogikk” Link til siden om konferansen:

<http://www.unifobhelse.uib.no/index.php?Gruppe=14&Lang=nor&ID=Kalendar&counter=281>

- Vi snakket om ulike måter selve lesestunden med elevene ble organisert på. Noen lesevenner var inne i klasserommet i starten av timen, noen satt ute i gangen og ventet til lesingen skulle begynne.
- De aller fleste elevene hadde lekse de skulle lese for lesevennene.

- Lesingen foregår på ulike steder; i en krok i klasserommet, midt i klasserommet, på gangen, i et annet rom.
- Lærerne opplever at det er godt at lesevennene har tid til å snakke med elevene.
- Lesevennene synes elevene generelt sett er meget høflige og stille.
- Lesevennene leser med elever fra 2,3 og 4 klasse.
- Det ble poengtert at det er viktig å etterspørre forståelse.

2. Innslag fra Bodø kulturskole, skrivekunstprosjektet

3 elever fra kulturskolen underholdt med historier, dikt og musikk. Blant annet om nissen som sov så lenge – og måtte stoppe tiden for å redde jula. ”Snømannen” og ”Vår i lufta”.
Alt akkompagnert på piano.

3. Astrid Fygle fra Bodø bibliotek snakket om barnelitteratur.

Hun startet med å lese fra ei bok om en umulig gutt som til slutt ble oppslukt av ei bok.
Hun poengterte at det er viktigere at elevene leser bøker enn at kvaliteten på boka er veldig god.

Noen av bøkene hun trakk fram:

- ”Pulverheksa” av Ingunn Åmot
- ”Rebusløpet” av Bjørn F. Rørvik
- ”Gruffalo” av Donaldsen
- ”Arkimedes og brødskiva” av Hans Sande
- ”Pelle blir rappa” av Endre Lund Eriksen
- ”LasseMajas detektivbyrå” av Vidmark
- ”Rampete Robin” av F. Simon
- ”Svein og Rotta” – bøkene av Marit Nikolaisen
- ”Jon Demon” av Reidar Kjeldsen

- Faktabøker liker guttene godt. Mange blir fengnet av dinosaurer, fotball, dyr, rekorder, ekspedisjoner med mer.

Etter at Astrid hadde vist fram bøkene var det kaffepause med vafler.

Følgende skoler var representert med lesevenner/lærere/adm:

Løding skole: Evy M. Hansen, Solveig Jensen

Rønvik skole: Ivar Sellæg, Anne Thomassen, Kjellrun Arnøy

Saltvern skole: Elsa-Karin Johansen, Beate Larsen(lærer), Unni Dundas Jensen, Sara Johannesen

Mørkvedmarka skole: Kati Wiland, Mette Edvardsen, Bård Moen, Leikny Østevik

Hunstad barneskole: Inger Lisa Prestegård (rådgiver, spesialpedagog)

Støver skole: Anne-Marie Jørgensen, Rolf Jørgensen

4. Erfaringsutveksling fortsatte etter pausen

Fra Støver skole ble det meldt om behov for flere lesevenner, men det har vist seg å være umulig å skaffe. De to lesevennene leser i 3.klasse, mens 2. klasse ikke har lesevenner.

Fra Hunstad skole var ingen lesevenner eller lærere til stede, men Inger Lisa Prestegård som representerte skolen vil ta med seg tilbake problemstillinga om hvilke klasser som skal/bør ha lesevenner.

Fra Mørkvedmarka kom det fram at foreldre på et FAU-møte hadde spurt om hvorfor ikke alle klasser får lesevenner.

5. Utfordringer og planlegging framover

Hvem har ansvar for lesevennene neste skoleår?

Samtlige som var til stede ønsket et oppsummeringsmøte i begynnelsen av juni, hvor bl.a. dette spørsmålet må tas opp.

Ønske fra deltakerne om at Kirsten Limstrand da forteller litt om ”sangvenn-prosjektet” hun planlegger.

Referent
Mette V. Edvardsen og Svanhild Bergly

Vedlegg 4

Dagskonferanse: Aktive eldre som ressurs i skolen

Torsdag den 7 juni 2007 kl 10.00-14.30

Sted: Høgskolen i Bodø, Institutt for lærerutdanning og kulturfag,
Auditorium 11

Målgruppe:

Aktive eldre/pensjonister som er interessert i - og har mulighet til - å formidle viktig kulturarv til vår barn og unge, gjennom skole og skolefritidsordning.

Praktiske opplysninger:

Konferansen er gratis.

Høgskolen i Bodø spanderer lunsj i Grillen i hovedkantina. P.a. lunsjbestillingen, ønskes påmelding innen mandag 4 juni til:

Kirsten Limstrand

E-post: kirsten.limstrand@hibo.no eller tlf. 97150760 /75517745

Program:

09.30-10.00: Kaffe. Omvisning i biblioteket for de som ønsker det.

10.00- 10.45: Åpning, allsang og velkommen v/Kirsten Limstrand

- Innslag fra lesevenn-elever fra Mørkvedmarka

- Erfaringer fra lesevennprosjektet gjennom 2 år

v/ Sara Johannesen

- Erfaringer fra lærerne som har hatt lesevenner v/ Mørkvedmarka og Løding

10.45- 11.00: Pause

11.00-11.45: Skolebesteforeldre

Rapport m/film fra skolebesteforeldrenettverket v/ prosjektleder Per Olav Strande, Utdanningsdirektoratet

11.45-12.00: Pause

12.00-12.45: Nye utfordringer i samarbeid mellom skolen og aktive eldre.

Åpen debatt. Innledning v/Kirsten Limstrand, Svanhild Bergly, Vigdis Isak-
sen

12.45-13.30: Lunsj i grillen i hovedkantina

13.30-14.00: Høgskolen i Bodø, hva kan vi tilby?

Eksempler på fleksible læringsformer v/ Jørgen Karlsen

14.00-14.15: Hvordan kan vi utfordre flere eldre til å engasjere seg?

Hvilke ønsker, behov, og begrensinger bør vi ta hensyn til?

v/lesevennene Else Nilsen og Ingrid Ellefsen

14.15-14.30: Veien videre, avslutning og allsang . Vel hjem!

Vedlegg 5:

Innledningsforedrag av Kirsten Limstrand på oppsummeringskonferansen juni 2007:

Aktive eldre som ressurs i skolen

Velkommen til konferanse
Torsdag 7 juni på Høgskolen i Bodø!

Profesjonshøgskolen

Bakgrunn for konferansen

- > Norge har i dag ca 400 000 "eldre" i aldersgruppa 67-80 år. Det er like mange barn i aldersgruppa 6-12 år. Antall eldre øker jevnt og trutt.
- > Norske barn scorer dårlig på skoletester i de fag som måles internasjonalt (norsk, matematikk, naturfag). Det betyr sannsynligvis at de har dårlig kunnskap i enkelte fagområder som ikke måles og testes.

Profesjonshøgskolen

Utfordringer

- > Kan det tenkes at våre eldre kan bidra som kunnskaps- kilde og støttespillere for våre barn i opplæringen
- > I Bodø har vi gjort forsøk med Prosjekt Lesevenn, som har gått over to år. Andre kommuner har gjort liknende forsøk, eks. "leksevenn", besteforeldrenettverk m.m.
- > Hvordan kan vi viderefører disse forsøkene slik at flere barn og unge kan få glede av de eldres ressurser?

Profesjonshøgskolen

Prosjekt Lesevenn

I 2006-2007:	I 2007-2008
Tre skoler deltok	Seks skoler har deltatt:
> Mørkvedmarka, Rønvik og Støver skoler	> Mørkvedmarka, Rønvik og Hunstad barneskole.
> Alle 2 og 3 klassene på disse skolene fikk lesevenn (220 elever)	> Skaug skole starter opp fra høsten
> Det var 22 lesevenner "i sving", derav 4 menn og 18 kvinner	> Foregår fortrinnsvis på 2- og 3 trinn, men Hunstad har valgt å sette inn ressursene på 4. trinn
> Det ble lest 2 ganger pr. uke over 12 uker, fordelt på høst og våsemesteret	> 37 lesevenner i sving: derav 7 menn og 30 kvinner
	> Ca. 450 barn har lesevenn

Profesjonshøgskolen

Viktige prinsipper ved bruk av eldre som ressurs i skolen

- > De skal i utgangspunktet ikke ha lønn, men de skal heller ikke ha utgifter. Alle direkte-kostnader dekkes av kommunen
- > De må ikke overbelastes. Tiden på skolen må avgrenses og defineres i samarbeid med dem sjøl.
- > Tiden sammen med barna må oppleves meningsfylt og gøy!. Det må derfor legges positivt til rette fra skolens side for å ta imot de eldre, både i lærings-situasjonen og i pausene.
- > Det må legges opp til fagdiskusjoner og samlinger (uforpliktende) utover den tiden som brukes på skolen. På den måten skapes et miljø/nettverk og bidrar til kunnskapsutvikling
- > Lesevennene skal være knyttet til ei fast skole og ei fast gruppe elever. Gruppen skal helst ikke overstige 12 elever.

Profesjonshøgskolen

Kostnader og organisering

Dette er et særdeles rimelig prosjekt, sett i forhold til hva man får igjen for det:

- > I 2006-2007 var utgiftene for Bodø kommune kr 10000, som gikk med til brosjyrer, servering og kjøregodtgjørelse.
- > I 2007-2008 er utgiftene for kommunen stipulert til ca. kr 20000.
- > Den enkelte skole administrerer sin gruppe med lesevenner
- > Fram til nu har Høgskolen hatt ansvar for koordinering, rapportskriving, trykking av brosjyrer og rapporter, en utgift som Høgskolen i Bodø har båret.

Profesjonshøgskolen

Hvordan kan lesevern-prosjektet videreutvikles?

- > Se for dere hvilken kunnskapsbase og hvilke ferdigheter de eldre besitter:
- > Sangskatten
- > Kunst og håndverk
- > Naturkunnskaper
- > Fortellerkunsten
- > Historien
- > Matematikk-kunnskaper
- > ...
- >

www.phs.hibo.no

Profesjonshøgskolen

Kan de eldre være andre venner i skoler og SFO?

- > Regnevern
- > Sangvern
- > Friidrettsvern
- > Ski- og skøytevern
- > Idrettsvern
- > Strikkevern (Syvern)
- > Spikkevern (snekkevern)
- > Samtalevern
- > Skrivevern
- > Gartnervern
- >osv..osv...

- > Tegne- og malevern

www.phs.hibo.no

Profesjonshøgskolen

Samarbeid med organisasjoner

- > Kan pensjonistforeninger knytte seg til en skole og "adoptere" denne?
- > Kan pensjonistforeningene definere sine ressurser overfor skolen og tilby dem støtte og hjelp der det trengs?
- > Kan andre organisasjoner som har mange eldre gå i møte med skolen med sin ekspertise?
- > Ideer?

www.phs.hibo.no

Profesjonshøgskolen

Vedlegg 6:

Presentasjonen av Per Olav Strande på oppsummeringskonferansen 2007:

SKOLEBESTEFØRELDRE

Samhandling på tvers av generasjoner

Utdanningsdirektoratet

Bakgrunn

- Prosjekt fra 1999 til 2001
- Eldre som ressurs for barn
- Nettverksbygging mellom generasjoner i et lokalmiljø
- En viktig arena; skolen

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsdirektoratet

Generasjonsoverskridende læring

- Minsker fordommer mellom generasjoner
- Økt grad av trygghet
- Gir de eldre ny kunnskap, innhold og energi, -dermed også økt livskvalitet
- Gir de yngre mulighet til å tilegne seg kunnskap om kultur, tradisjoner og historie

Utdanningsdirektoratet

Pensjonister ved Bøverbru skole i Vestre Toten

- Samarbeid pensjonister - skole
- Hver mandag
- Bibliotekbesøk
- 7. trinn organiserer kafé
- Deltakelse på 1.- 4. trinn
- Ulike elevaktiviteter (forming, sløyd, lesing, spill)
- Trim som avslutning på dagen

Utdanningsdirektoratet

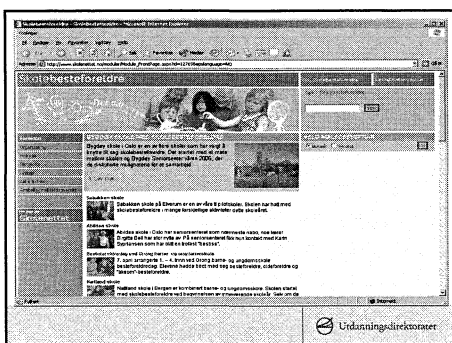
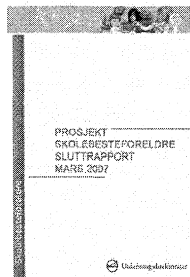
Pilotprosjektet Skolebesteforeldre

- Sentral prosjektgruppe
- Ti pilotskoler i landet
- Mål; *Etablere gode modeller i skolen for utvikling av samvær og samhandling mellom generasjoner*
- Prosjektet ble avsluttet sommeren 2006

Utdanningsdirektoratet

Vinn-vinn-situasjon

- Knytter bånd mellom generasjoner
- Skaper trivsel og trygghet i hele lokalmiljøet
- Gir mulighet til å omgås hverandre
- Naturlig formidling av
 - Kultur og tradisjoner
 - Historie
 - Kunnskap og erfaring

Erfaringer så langt

- Ni av ti pilotskoler har videreført prosjektet dette skoleåret
- Skolebesteforeldrerettet (www.skolenettet.no/skolebesteforeldre) brukes i relativt stor grad som informasjonskilde
- Interesse for prosjektet både nasjonalt og internasjonalt
- Engasjement fra andre skoler og lokalsamfunn som ønsker å starte opp lignende prosjekt

Vedlegg 7:

Etterlyser lesemenn. Avisoppslag 2/10-2006, AN

næravisa

FOLK OG FAMILIE
DET SKJER 7
16

MANDAG 2. OKTOBER 2006 • AVISA NORDLAND • DEL 2

Etterlyser lesemenn

Lesevern Ivar Sellæg stortrives med å lese for tredje trinn ved Rønvik skole. Men det er så altfor få menn som vil lese for barna.

Rune Grønlie 41 51 81 40
og@nra.no

I år meldte det seg kun tre menn til prosjektet Lesevern. De resterende 19 er kvinner.

– Iforvar det er så få menn, vet jeg ikke. Men det er beklagelig. Jeg vil oppfordre flere menn til å lese for barna. Det gir meg veldig mye, sier 78-åringe Ivar Sellæg.

Startet i fjor. Prosjektet startet i fjor og er et samarbeid mellom Høgskolen i Bodø, Pensjonistuniversitetet og Bodø kommune.

Prosjektet ledes av Kirsten Linnstrand ved Høgskolen i Bodø. Også hun etterlyser flere menn.

– Det kommer stadig nye kvinner som vil lese for elevene, men ikke menn, sier hun.

Hun påpeker at hun har tatt det opp i forskjellige fora. Uten at det har ført til noe. Hun kan ikke gi en konkret åsak på hvorfor så få menn melder seg til. Men hun spekulerer i om det ikke hadde kommet flere menn, dersom prosjektet hadde dreid seg om hjelp i naturfag eller matematikk.

Linnstrand er heller ikke i tvil om at det behøves lesevern i skolene.

– Internasjonale undersøkelser viser at elevene i Norge kommer dårlig ut på lesestatistikken. Lærerne har det for travelt. Her bidrar lesevern med at de gir seg tid til å lese for elevene, mener Linnstrand.

Leser. På Rønvik skole leser Sellæg noen vers for Thomas Bensen (7), Sigve Andreas Mikkelsen (8), Martin Haagensen (8,5) og Markus Dyrnes (8,5).

De er enige i at det er svært koseg å ha Sellæg på skolen.

– Det er artig og morsomt, kommer det fra Thomas.

– Det er bra at han er her. Da får vi lært å lese litt bedre, supplerer Markus.

De får servert et lite vers av Marie Hamsun. Snart lever de seg inn i historien om den lille gutten Even og hesten Bruna.

Leser. Thomas Bensen (7), Sigve Andreas Mikkelsen (8), Martin Haagensen (8,5) og Markus Dyrnes (8,5) ved Rønvik skole er glade for at Ivar Sellæg leser for dem.

Foto: Rune Grønlie

Lærere og elever. Ivar Sellæg synes alltså at det gir ham mye å lese for barna.

– Men jeg håper leslingen også gir mye til lærere og elever.

Disse elevene er stort sett alle åtte år og kan også lese veldig bra, sier han.

Sellæg var også Lesevern da prosjektet startet opp i fjor høst. Da fikk han også en overraskelse

under juletreet fra dem han leste for.

– Hver elev i klassen hadde skrevet en hilsen til meg. Så hadde de bundet det sammen til et bok. Det var så hyggelig. I tillegg ble vi bedt på juleestiltingen, sier pensjonisten fra Bodø.

Fauske

Knutepunkt for tungtransport

Jørn Jonassen, regionleder for Scania Nord på Fauske, har stor tro på Fauske som knutepunkt for tungtransport. side 4 og 5

Meløy

Glede over nytt utested

Unge og gamle kjente sin besøkestid da Orion åpnet restaurant på Øynes. Oda-Kristine Breckan, Anniken Elisabeth Danielsen, Erlend Olsen og Eirik Falk koste seg med pizza og brus. side 6

Nord-Salten

Ønsker ny kommunegrense

Lokalpolitiker Anne Kålstad Mikkelsen er glad for forslaget fra Hamarøy om å undersøke mulighetene for å innlemme Tysfjords vestside i Hamarøy kommune. Mikkelsen ønsker nye kommunegrenser. side 3

MultiCom 320 Ultra Value

Intel® Pentium® 4 Processor
3,0GHz, 1024MB DDR minne,
200GB harddisk, Dual layer DVD-
brenner og 19" flatskjerm. Alt
leveres i lekkert sølvfarget design.

**KJØP NÅ BETAL
OM 4 MÅNEDER.**
Spasertid betaler gratis.

MULTICOM
5.595,-
inkl. mva.

TH. 370 61 000 (08-17)

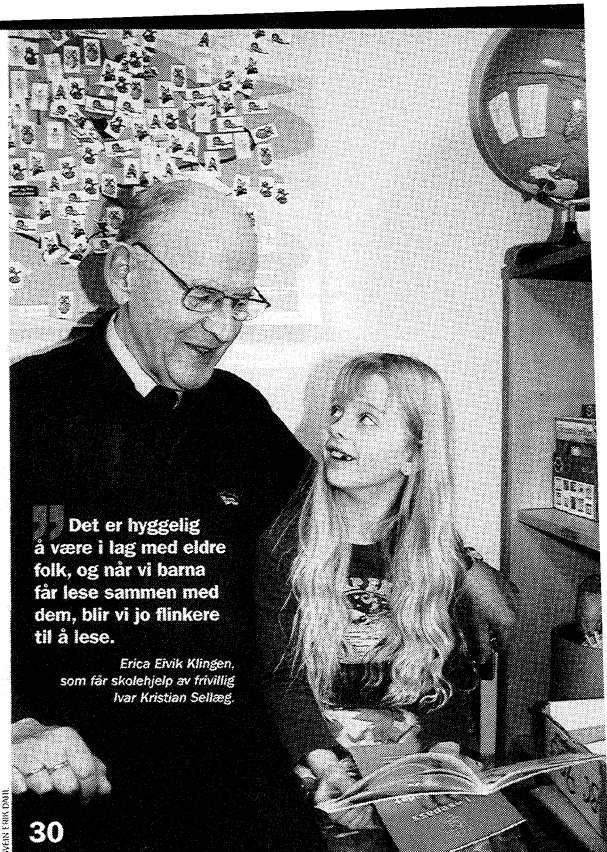
Intel, Intel Logo, Intel Inside, Intel Inside Logo, Intel Celeron, Intel Celeron Logo, Celeron, Intel Logo, Intel SpeedStep, Celeron and Processor are trademarks or registered trademarks of Intel Corporation or its subsidiaries in the United States and other countries.

Vedlegg 8:

Skolehjelperne kommer. Artikkel i Vi over 60

Tradisjonsbyggeren	86
Han er squerariole, mester i sitt fag. Han bygger gondoler.	
På reisefot	88
HELSE & VELVÆRE	
Epilepsi – utladning til besvær	92
Mange over 70 rammes. Men de fleste holder epilepsien i sjakk.	
Utkobling og ny energi med yoga	96
...og snart kommer senior-yogaen.	
Still opp for barn med astma	100
Det kan være dramatisk å oppleve et astmaanfall. Men det er ikke farlig.	
Spør legen	90
Fra medisinsens verden	99
FASTE SIDER	
Vil du være med, så heng på!	3
Vil du være oppegående og selvstendig lengst mulig, må du skaffe deg en PC, fastslår sjefredaktøren.	
Leserbrev	7
Vi overalt	13
Såpe i sokken	29
Margaret Johansen har god tid, men dårlige ben.	
Leirbålet	78
Det var ved leirbålet vi satte ord på det vi opplevde. «Leirbålet» er fortsatt viktig, mener Kjell Svarstad.	
Tabu	112
Det skandaløse endrer seg fra generasjon til generasjon, fastslår Trond Berg Erksen.	
LESERSERVICE	
Nye venner	102
Kryssord og oppgaver	109

Det er hyggelig å være i lag med eldre folk, og når vi barna får lese sammen med dem, blir vi jo flinkere til å lese.

Erica Evik Klifgen, som får skolehjelp av frivillig Ivar Kristian Sellæg.

30

neste nummer

MARS 2007

Hva gjør vi søndag?

Fem mennesker snakker om hva søndagen betyr for dem og hvordan de bruker den. De trekker også trådene tilbake og forteller om hvordan de brukte dagen før. For kan hende har søndagen endret karakter i løpet av livet?

Lyst, ulyst og eldreomsorg

Seksualitet, alder og demens. Tre tabuer av følsom og privat natur, som ofte blir møtt med fordommer. En stor utfordring i eldreomsorgen. Et sårbart tema det er vanskelig å forholde seg til både for ektefeller, barn, hjelpeapparat og ikke minst – for dem det gjelder.

5

16 sider
VI OVER 60 Plus:
 Spennende reiser, inspirerende bøker og praktiske produkter

mellommennesker

Mange barn har behov for å bli sett litt mer enn det en klasselærer kan makte. Da er det godt å få jevnlig besøk av et menneske med tid og livserfaring. Enten de kaller seg skolebesteforeldre, lesevenner eller leksehjelpere. Poenget er at folk over 60 kan gjøre en frivillig innsats for skolebarn som trenger en hjelpende hånd og en ekstra klapp på kinnet. De som hittil har tatt utfordringen er begeistret over hva de får tilbake. Og både elever og lærere roper om flere.

STORFORNØYD. Nattland skole i Bergen er én av skolene som klapper i hendene over frivillige skolebesteforeldre. Barne- og ungdomsskolen deltok i et landsomfattende pilotprosjekt i fjor, men fortsetter på egen hånd dette skoleåret. Hvorfor slutte med noe som er blitt en slik suksess?

FELLESKAP. Det oppstår en egen kontakt mellom de frivillige hjelpene og elevene. – Vi lærer av hverandre, sier Kari Meltzer.

Tre lærere har gått sammen om å dele på den flotte ressursen. Annenhver mandag tropper Wenche Barman (77), Kari Meltzer (64), Frida Bratland Nilsen (71) og Britt-Marion Flatebø (70) opp på skolen i en annen-, tredje- eller femteklasse.

– Det er morsomt å observere og se hva som bor i barna, se hvor forskjellig de er. Noen tar i oss hele tiden og har stort behov for kontakt, mens andre klarer seg selv, sier Frida Bratland Nilsen.

– Håndarbeid er mitt yndlingsfag. Jeg synes det er gøy å lære dem å strikke og ta symaskinsertifikat, sier Kari Meltzer. Hun og de andre skolebesteforeldrene hjelper også til på skolekjøkkenet og med andre praktiske aktiviteter. Og så kan de fortelle fra gamle dager! Wenche Barman er blant dem som har opplevd annen verdenskrig og som ennå husker hvordan det var.

– Barn elsker å høre hvordan det

var før i tiden, sier hun. Den tidligere lektoren synes det er morsomt å forholde seg til mindre barn nå, og hun opplever at elevene er spesielt lydhøre når hun kan fortelle om krigsminnene. Og hun blir glad når hun merker at elevene viser henne tillit.

SÅDDE ET FRØ. For åtte år siden engasjerte rektor på Bøverbru, Per Olav Strande, noen eldre til å ta del i skolehverdagen. Dette inspirerte daværende utdanningsminister Kristin Clemet til å starte et landsomfattende pilotprosjekt, der skolene som er med har fått frie tøyler til å lage sin egen modell.

I 2005 ble Strande engasjert av Utdanningsdirektoratet for å lede prosjektet som har fått navnet Skolebesteforeldre. Erfaringene har gjort ham sikker i sin sak:

– Frivillige seniorer i skolen er kommet for å bli, og vi trenger man-

ge flere. Det er bare å melde seg, sier han og håper at mange nye skoler vil gjøre bruk av den verdifulle ressursen.

Dette er en typisk vinn-vinn-situasjon. Opplegget minsker fordommene mellom generasjonene og skaper trygghet. Samtidig lærer både barna og de eldre noe nytt.

EN MØTEPlass. Det har vært avgjørende for suksessen at hver enkelt skole har tilpasset opplegget etter eget behov, tror Strande.

Bøverbru-prosjektet har likevel vært modell for flere av skolene. Det går ut på å dele første til fjerde klassetrinn inn i ulike grupper hver mandag. Det kan dreie seg om matlagning, uteaktiviteter, sløyd, håndarbeid og lesegruppe, og skolebesteforeldrene velger selv hvilke

Positiv minister
– Som statsråd er jeg opptatt av elevenes læring og sosiale situasjon. Bruken av frivillige ser jeg positivt på der dette kan settes inn i en pedagogisk og sosial ramme som i dette prosjektet, sier kunnskapsminister Øystein Djupedal til *VI OVER 60*.
– Foreldre har i alle år bidratt med stor frivillig innsats for skolen, så noe nytt er det ikke med frivillighet – det nye er den rammen denne innsatsen settes inn i som en planlagt del av skolens virksomhet og at det er seniorer som er ressursen.
– Det skal nå utarbeides en rapport om «Skolebesteforeldre». På grunnlag av den vil Utdanningsdirektoratet komme med sine anbefalinger til departementet. Vi skal deretter ta stilling til en eventuell oppfølging, sier Djupedal.

grupper de vil være i. Som en hyggelig start arrangerer sjuende klasse en kafé for de eldre, med vafler, te og kaffe.

Kafeen fungerer som en rekrutteringsarena, men den beste rekrut-

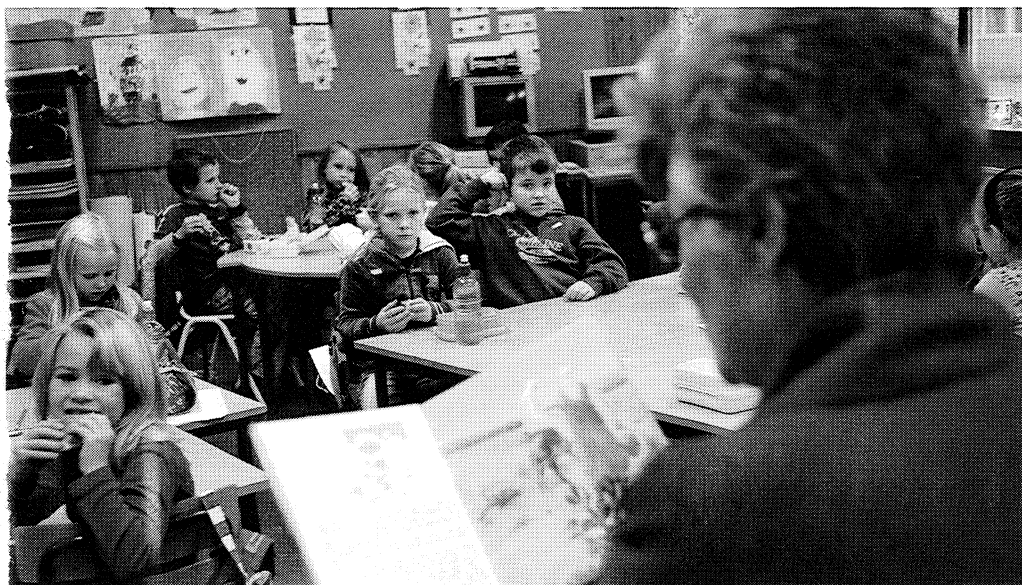
STEMNING.
– Barna er glade i høytlesning, og vi har noe å snakke om etterpå, sier Kari Meltzer.

teringen skjer ved direkte kontakt med eldre som bor i nærheten. Skolen er rett og slett blitt en generasjonsoverskridende møteplass.

HELE VERDEN. Det viser seg at forskere fra ulike verdensdeler jobber med generasjonsoverskridende arbeid. I enkelte land blir de eldre betalt for jobben de gjør i skolen, mens det hos oss utelukkende er basert på frivillighet.

– Jeg liker frivillighetstanken. Det dreier seg om å skape en møteplass for ulike generasjoner, basert på lyst og motivasjon, sier Per Olav Strande.

Dette skoleåret har ni av ti pilot-skoler fortsatt med prosjektet og flere andre skoler er kommet til. Han er sikker på at skolebesteforeldrene, de er kommet for å bli. ♥

mellommennesker

Lesevenn med tid til å lytte

Elevene i annen og tredje klasse ved Rønvik skole i Bodø er blant de heldige. To ganger i uka dukker pensjonister opp i klasserommet og hjelper til med lesetreningen.

Atte år gamle Erica Eivik Kløngen og Thomas Bentsen i klasse 3A ved Rønvik skole i Bodø har satt seg godt til rette i armkroken til Ivar Kristian Sellæg (78). De små har hver sin bok på fanget. Nå skal det leses høyt i kroken bakerste i klasserommet

Forst ute er Erica: – Hva skal kaninen hete? – Flott, nå leste du med god flyt, nikker Ivar Kristian oppmuntrende før Erica forsetter å lese historien om kaninen som skulle få seg navn. Thomas vil lese om flyet som farer høyt oppe i det blå. Også han får anerkjennende nikk og smil fra han som sa farvel til skolebenken for et par mannsaldrer siden.

GLITRENDE IDÉ. Ivar Kristian Sellæg er en av ni lesevenner som er med på lesevennordningen ved Rønvik skole to ganger i uka.

– Tenk for en glitrende idé! Her kan vi eldre være med og yte noe verdifullt til barna og skolen. Vi er virkelig en ressurs! I våre dager har alle det så hektisk, ikke minst de stakkars foreldrene som skal rekke alt. Tiden strekker ikke til, samme hvor gjerne de vil. Travelheten begrenser tiden foreldrene har til å lese sammen med barna. Da er det godt at andre voksne kan trå til og støtte opp. Lesning er jo så avgjørende for

barnas videre skolegang og utdanning. Det er jo hele fundamentet, sier Ivar Kristian Sellæg.

Som lesevenn skal han være god lytter, være positiv, hjelpe forsiktig hvis elevene står fast, og oppmuntre. – Vi skal ikke hakke og kritisere, langt ifra! Bare få barna til å like lesning og gi dem sjanse til å trene litt ekstra på det.

NYTTE OG KOS. Det var Høgskolen i Bodø som tok initiativet til Lesevennprosjektet. De grep fatt i internasjonale undersøkelser som viser at norske elever kommer dårligere ut enn andre i leseferdigheter. Pensjonistuniversitetet tok utfordringen sammen med Bodø kommune og skolene. Ordningen kom i gang for et par år siden. Nå tar flere og flere skoler i bruk systemet.

– Når jeg kommer til klassen, finner vi oss en stille krok og lar hver elev lese for oss i fem–ti minutter. Vi leser alle salgs bøker, gir positive tilbakemeldinger og prøver å støtte barna på at dette skal de greie. Hele poenget med lesning er å forstå det som står skrevet. Men å øve inn lese-teknikken for de små kan være såpass krevende at det kan gå ut over forståelsen. Derfor snakker vi om det vi leser, slik at vi er sikre på at de har forstått innholdet, forklarer Ivar Kristian. Han opplever i tillegg

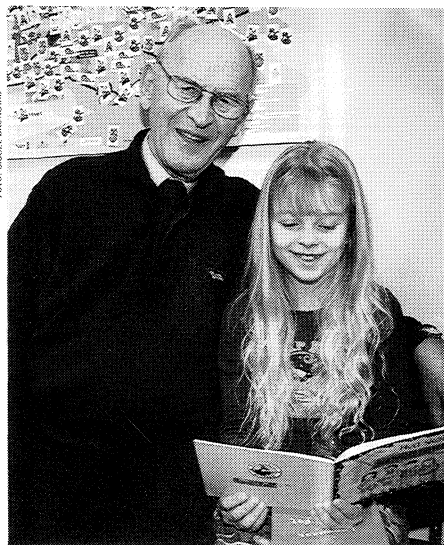

FOTO: SUSEL BRØRSTAD

KOSESTUND.
– Flott, nå leste du med god flyt, sier Ivar Kristian Sellæg til Erica Eivik Kløngen.

møtet med de små som litt av en kosestund.

– Vi slår av en prat om alt fra skigåing og fotball til ville dyr og data. Jeg synes dette er veldig interessant og morsomt. Særlig spennende er det å møte elever med annen kulturbakgrunn. Jeg har en elev fra Somalia som har lært meg mye viktig.

NOE EKSTRA. Ivar Kristian Sellæg har bare to mannlige lesevennkolleger, og mener det er altfor lite. – Mens kvinnfolka stiller rundt 25 i tallet, er vi menn inne med kun tre! Her må vi menn ta oss sammen og se for en enestående sjanse dette er til å være til nytte.

– Å være lesevenn har tilført livet mitt noe ekstra. Etter at jeg ble enkemann for kort tid siden, betyr det mye å ha noen som venter på en. Det er spesielt artig for meg å delta her siden jeg ikke har egne barnebarn. Det gir en ekstra dimensjon til det hele. Nå får jeg kontakt med de små, jeg kan være en slags reservebestefar for dem. Det er en stor opplevelse, skal jeg si deg, sier Ivar Kristian, som før var sjef for

det sagnomsuste varehuset Otto Koch AS i Bodø.

BRA UTFORDRING. – Tenk at til jul fikk vi hilsener og juletegninger fra hver eneste en. De har jeg gjemt på alle som en! Vi bruker nemlig lesestundene til å øve på replikkene i juleframvisningen også. De skulle lære alt utenat, og lesevennene ga dem ekstra drilling. Da alt var spikret inn, fikk vi skriftlig invitasjon til å overvære skoleforestillingen. Det ga oss en ny, stor opplevelse gjennom både juleforestilling, kaffe og

kaker, hyggelig prat med foreldre og lærere.

Ivar Kristian Sellæg og de andre lesevennene er to til fire ganger i året med på evaluering og kursing i hvordan de skal takle de små som skal inn i lesekunstens verden for fullt.

– Lesevennordningen er faktisk en bra utfordring også. Det kreves at vi er interesserte, bruker vår menneskekunnskap og livserfaring, slik at elevene styrkes i troen på seg selv. Dette er så moro at jeg skal fortsette så lenge heisa holder! ♥

Blir glad i å lese

ELEVENE: – Det er bra å ha slike mainna som hainn Ivar Kristian! Jeg synes slett ikke det er nifst å lese høyt for ham. Han hjelper meg hvis det er noe vanskelig. Det er hyggelig å være i lag med eldre folk, og når vi barna får lese sammen med dem, blir vi jo flinkere til å lese, sier Erica Eivik Klängen.

Klassekameraten Thomas Bentzen er også begeistret over å ha en lesevenn.

– Det er så greit med han Ivar. Jeg blir ikke nervøs når jeg skal lese for ham. Og så er det fint å snakke om det vi har lest. Da husker vi alt mye bedre. Han Ivar og jeg snakker litt ekstra etterpå, forstår du.

SKOLELEDEREN: – Vi har bare positive erfaringer med lesevennene våre. Vi ser at elevene rett og slett har godt av å være sammen med den eldre generasjon og at de drar nytte av ordningen, sier inspektør og oppfølgingsansvarlig ved Rønvik skole, Berit Kristensen.

Tanken er at pensjonistene ikke

skal bote på manglende ressurser i skolen, men være støttespillere som øser av sin tid, erfaring, tålmodighet og virketrang. Hun ser for seg at skolen i framtiden kan dra seniorer inn på også andre områder, som musikk, kunst og håndverk.

LÆREREN: Rita Hellem Kvig er lærer for 3A. Hun synes lesevennene er til svært god nytte.

– De skal jo ikke lære elevene å lese, men være en ekstraressurs som skal bidra til at elevene får øve seg på å lese slik at de blir glad i å lese. Vi opplever at seniorenas tilstedeværelse skaper en egen ro i klasserommet. De er et sjarmerende supplement til undervisningen.

VELKOMMEN: Både inspektør og lærer har en spesiell appell: – Det er viktig med voksenkontakt for barn i våre dager. Og menn er spesielt velkomne til å bli lesevenner. Vi vet fra forskning og erfaring at guttene strever mest med lesingen. De trenger mannlige forbilder.

Fakta

- I Norge bor cirka 400.000 barn mellom 6 og 12 år. Om lag like mange nordmenn finnes i aldersgruppen 67 til 80 år.
- Gutter har større problemer med å lære å lese enn jenter.
- England og Skottland har brukt lesevenner i mange år med gode resultater. Ideen til lesevennordningen i Bodø er hentet derfra.
- Lesevennene får ikke lønn, men får dekket faktiske utgifter.

Skriv til oss

Får du lyst til å bli en frivillig hjelper i klasserommet? Ta kontakt med din nærmeste skole, og skriv til oss om hvordan det gikk. Kanskje er nettopp din nærskole på jakt etter deg over 60 som kan bidra med litt ekstra voksenkontakt. Mange barn strever med lesingen. Andre trenger hjelp til praktiske oppgaver.

– Trenger flere leksehjelpere!

I flere norske byer har Røde Kors påtatt seg å skaffe frivillige leksehjelpere. I Stavanger var atten skoler interessert, men det var få frivillige. På de fire skolene som nå har fått tilbudet deier en gruppe lærerstudenter og to pensjonister på oppgaven.

– Jeg føler meg litt som en foreldreerstatning og opplever at ungdomsskoleelevene setter pris på voksenkontakten, sier Ove Sembmoen (64).

Sivilingeniøren og den tidligere prosjektlederen i Statoil gikk av med AFP for to år siden. Nå hjelper han ungdomsskoleelever på Kannik skole med leksene en gang i uka. Han synes det er morsomt å få bruke erfaring og kunnskap som han har tilegnet seg gjennom et langt liv.

– Det er spesielt realfagene jeg kan hjelpe dem med, men jeg er også samfunnsinteressert og glad i språk, sier han. Dessuten er det givende å treffe ungdommene. I høst ble han og de andre frivillige leksehjelperne kurset av Røde Kors, slik at de står bedre rustet til å utføre jobben på en god måte.

– Jeg håper flere som meg henger seg på. I større grad enn studenter har pensjonister tid og ro. Vi kan være stabile, gode rollemodeller. Samtidig fyller vi vår egen hverdag med mening, sier Sembmoen.

Vedlegg 9:

Spikkevenn, syvenn eller strikkevenn. Oppslag i AN 8(7-2007

FREDAG 8. JUNI 2007 AVISA NORDLAND

an nyheter | 7

Spikkevenn, syvenn eller strikkevenn

Aktive eldre er aller-
ede lesevenner i
skolen. Men mulighe-
tene står i kø. I går var
de samlet til konfe-
ranse om hva de kan
bidra med.

Trude Landstad 48 04 77 73

Prinsas motor for lesevennprosjektet i høgskolenes førstelektor Kirsten Linnstrand, regner opp mange andre oppgaver for aktive eldre som har lyst til å være sammen med elever og gjøre en frivillig innsats i skolen.

Spikkevenn, syvenn, gartnervenn, regnevenn... En pensjonistforening kan adoptere en skole. Det er et hav av muligheter, sier Linnstrand. Etter to år med lesevenner er hun klar for å utvide samarbeidet mellom eldre og elever. Og på høgskolen i går var et 40-talls personer påmeldt til minikonferanse om aktive eldre som ressurser i skolen.

En ressurs, for alle eldre er ikke stort, hjulpetrengende med behov for sykehjems plass. På en filmansatt om det å være akolbebestoforeldre, var det en deltaker som sa det slik i

går: «Jeg blir betraktet som en ressurs. Det er ikke vanlig når man er passert 80 år.»

Det er snakk om gjenstand for glede. De eldre har erfaring, kunnskap, tid og glede av å være sammen med bar-

Vil bidra. Aktive eldre kan være en stor ressurs for skolen. På en konferanse på høgskolen i går gikk debatten om hva de kan bidra med.

Foto: Trude Landstad

na. Det gir trygghet når barn og eldre møtes utenom skoletid. De vet om hverandre fra skolen.

Det er til stor glede, sier Sara Johannessen, som har vært lesevenn både på Mørkeveimarka og på Saltvein. Hun viser fram et hefte med tegninger og hilsener som hun har fått fra

sine unge venner på Saltvein som takk for hjelpen. I seks uker hvert semester er hun og de andre eldre lesevenner. Trelekassene leser høyt for dem, og så blir det litt prat og spørsmål i tillegg.

De er veldig tilfilsfulle, og vi skulle gjerne hatt mer tid til å prate, sier Sara Johannessen.

Klassemorfar. Det er ikke bare i Bølde de eldre er inne på skoler og bidrar. På konferansen i går fortalte prosjektleder Per Olav Stranda i Utdanningsdirektoratet om skolebestoforeldre som har vært et pilotprosjekt på ti skoler ienger sør i landet. I Sverige har de skissemorfar.

Det blir stadig flere eldre her i landet - og mange med tid og lyst til å bidra. En av dem er Ragnhild Stoltenberg Myhre som er med i sanggruppen Senterfiske. De synger mest på arrangementer på

Foto: Trude Landstad

Sangglad. Ragnhild Stoltenberg Myhre ser ikke bort fra at hun blir sangvenn for å lære barna gamle gode sanger.

Tusenhjemmet, men kan også tenkes å bli sangvenner for å lære elevene gamle gode sanger.

Jeg er her på konferansen for å høre mer om hva dette er. Jeg

Foto: Trude Landstad

Tilbakemelding. Sara Johannessen har vært lesevenn i to år og koser seg med fine tilbakemeldinger fra elevene.

tror jo et slikt samarbeid er utvilsomt for begge parter. Kanskje vi kan bely litt trygghet for barna, sier Ragnhild Stoltenberg Myhre.

Gjelder fra 8. - lørdag 9. juni så lenge beholdningen er tilgjengelig. Foto: ICA Supermarked

GRILLBIF AV STORRE 500g, 150g, 100g 19⁹⁰

GRILLRIBBE 1 kylling, 100g, 50g, 25g 59⁹⁰

CHILIRILL/BRATWURST 100g, 50g, 25g 19⁹⁰

Ristorante PIZZA RISTORANTE 20. Døstid: 08.00-20.00. 250-350g, 420-660g 16⁹⁰

Jensvoll Petter Engensv. 1. TH. 75 56 35 80. 9-21 (16)

Koch Storgt. 5. TH. 75 54 98 60. 10-20 (16)

ICA Supermarked

Løvetannen

Det står en liten løvetann
blant andre løvetenner
i bakken på et åkerland
og blomstrer så den brenner

Den har slått ut sitt gule hår
på toppen av seg selv.
For av en bustet knopp i går
er det blitt blomst i kveld

Nå er den sterk og stri og vill,
en riktig løvetann,
og strekker kry sin lille ild
mot solens kjempebrann

Hvor stolt og gladelig den gror!
Men like nedenfor
- står en sørgmodig eldre bror
og feller hvite hår

Slik, venner, farer livet med
all verdens løvetenner.
Først blir de ild, så blir de sne,
og siden gamle menner.

Inger Hagerup